

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ**

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

на тему:

«Облік і аудит виробничих запасів ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»»

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОА-41
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Гера Л.Т.

Керівник к.е.н., доц. Клим Н.М.

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Львів – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут _____ бізнесу, менеджменту та маркетингу _____
Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи _____
Освітній ступінь _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 071 «Облік і оподаткування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри обліку і аудиту

«27» 06 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гері Лілії Тарасівні _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Облік і аудит виробничих запасів ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»»

керівник роботи к.е.н., доцент Клим Н.М.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «10»02.2025 року №С-79

2. Термін подання студентом роботи 10.06.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі і нормативні акти з обліку і аудиту виробничих запасів, дані звітності ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ», первинна документація ТОВ за темою роботи, підручники, наукові джерела за темою, фахові інтернет-видання тощо.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні основи обліку і аудиту виробничих запасів. 2. Економічна характеристика та оцінка стану обліку виробничих запасів ТОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ». 3. Аудит виробничих запасів. Висновки та пропозиції.

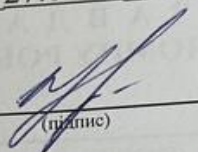
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
1. Складові запасів за НПСБО 9, структура виробничих запасів підприємства. 2. Основні показники діяльності ТЗОВ «Металіка Профіль» за 2022-2024 рр. 3. Складові елементи облікової політики стосовно запасів 4. Документування операцій з обліку запасів. 5. Приклад автоматизованого формування оборотно-сальдової відомості ТЗОВ по рахунку 20 «Виробничі запаси». 6-7. Кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів 8. Алгоритм аудиторського процесу щодо аудиту виробничих запасів 9. План аудиту виробничих запасів для ТЗОВ «Металіка Профіль»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 27.02.25 р.

Керівник роботи

 (підпис)

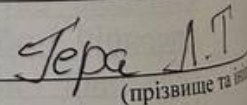

 (прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Вступ	27.02.25. – 07.03.25.	виконано
2.	Розділ 1	08.03.25. – 20.03.25.	виконано
3.	Розділ 2	21.03.25. – 17.04.25.	виконано
4.	Розділ 3	18.04.25. – 04.05.25.	виконано
5.	Висновки і пропозиції, оформлення дипломної роботи та списку використаних джерел	05.05.25.- 25.05.25.	виконано
6.	Перевірка на плагіат, здача дипломної роботи на кафедрі	26.05.25 - 10.06.25	виконано

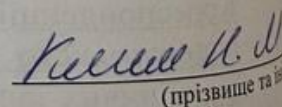
Студент

 (підпис)

 (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

 (підпис)

 (прізвище та ініціали)

Анотація

Мета випускної роботи – ознайомитися із методикою ведення обліку та аудиту виробничих запасів на ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ».

Об’єкт обліково-звітний процес і процес аудиту на ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» у 2022–2024 роках.

Предмет дослідження випускної роботи бакалавра є господарські операції з обліку і процедури аудиту виробничих запасів на ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»..

Випускна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

В процесі дослідження проведено оцінку економічних показників діяльності ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» та подано його організаційно-виробничу структуру, висвітлено питання побудови обліково-звітнього процесу і обліку виробничих запасів, висвітлено методику аудиту і представлено результати аудиту за матеріалами ТзОВ. За результатами дослідження зроблено відповідні висновки і пропозиції.

Ключові слова: виробничі запаси, активи, розрахунки, облік, аудит.

Сторінок – 73, рисунків – 19, таблиць – 19 , використаних літературних джерел –52.

Summary

The purpose of the graduation thesis is to familiarize yourself with the methodology for accounting and auditing production inventories at LLC "METALIKA PROFIL".

The object is the accounting and reporting process and the audit process at LLC "METALIKA PROFIL" in 2022–2024.

The subject of the bachelor's graduation thesis is business transactions in accounting and auditing procedures for production inventories at LLC "METALIKA PROFIL".

The bachelor's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions and proposals, a list of sources used and appendices.

In the process of research, an assessment of the economic indicators of the activities of LLC "METALIKA PROFIL" was carried out and its organizational and production structure was presented, the issues of building an accounting and reporting process and accounting for production inventories were highlighted, the audit methodology was highlighted and the results of the audit based on the materials of the LLC were presented. Based on the results of the research, the corresponding conclusions and proposals were made.

Keywords: production inventories, assets, calculations, accounting, audit.

Pages – 73, figures – 19, tables – 19, used literary sources – 52.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	10
1.1. Економічна сутність виробничих запасів.....	10
1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з організації обліку та аудиту виробничих запасів.....	19
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ».....	22
2.1. Аналіз фінансово-економічних показників господарської та природоохоронної діяльності ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ».....	22
2.2. Практичні аспекти ведення обліку виробничих запасів ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ».....	31
2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку виробничих запасів..	44
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	49
3.1. Мета, зміст, завдання і джерела інформації аудиту виробничих запасів.....	49
3.2. Методичні прийоми проведення аудиту виробничих запасів.....	53
3.3. Результати проведення аудиту виробничих запасів.....	57
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасні реалії ведення бізнесу в Україні супроводжуються численними викликами, пов'язаними із воєнним станом, економічною нестабільністю та зниженням ділової активності. Незважаючи на ці труднощі, суб'єкти господарювання, зокрема малі та середні підприємства, продовжують функціонувати, пристосовуючись до змін зовнішнього середовища. Важливою умовою стабільної діяльності підприємств в умовах воєнного часу є ефективне управління ресурсами, зокрема виробничими запасами, які є базовою складовою операційної діяльності.

Підприємства, що здійснюють оптову торгівлю деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, потребують раціонального використання матеріальних ресурсів, забезпечення їх збереження, обґрунтованого обліку та достовірної звітності. Ефективна організація обліку виробничих запасів дозволяє не лише контролювати витрати, а й приймати обґрунтовані управлінські рішення, мінімізувати ризики та уникати непродуктивних втрат. В умовах обмеженого фінансування та порушення логістичних ланцюгів, правильний облік запасів набуває особливого значення для забезпечення безперервності господарської діяльності.

Інформаційна система управління підприємством значною мірою залежить від достовірності бухгалтерського обліку. Водночас аудит виробничих запасів відіграє важливу роль у підтвердженні реальності їх наявності, законності проведених операцій і відповідності обліку чинному законодавству. Військові події зумовили необхідність оперативного коригування підходів до оцінки, документування та інвентаризації запасів.

На підтримку бізнесу уряд впроваджує низку законодавчих ініціатив, спрямованих на спрощення облікових процедур, зменшення контролюючого тиску, забезпечення прозорості облікової інформації. У цьому контексті важливо забезпечити дотримання норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів)

бухгалтерського обліку, а також положень Міжнародних стандартів аудиту при проведенні перевірок.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена потребою підприємств у достовірному обліку виробничих запасів, як основи для ефективного управління матеріальними ресурсами, а також в умовах воєнного стану — для збереження активів та мінімізації втрат.

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей організації обліку і аудиту виробничих запасів на прикладі ТзОВ «Металіка профіль».

У процесі дослідження вирішуються такі **завдання**:

- розкрити теоретичні основи обліку і аудиту виробничих запасів;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення ведення обліку запасів;
- дослідити методика документального оформлення, синтетичного та аналітичного обліку операцій із виробничими запасами;
- вивчити порядок оцінки запасів, автоматизації облікових робіт і відображення їх у фінансовій звітності інформації про виробничі запаси;
- провести аудит операцій із запасами, зокрема щодо їх збереження та руху;
- запропонувати напрями вдосконалення облікової політики підприємства щодо запасів.

Об'єктом дослідження виступає ТзОВ «Металіка профіль», що здійснює оптову торгівлю деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням.

Предметом дослідження є система обліку і організація аудиту виробничих запасів на підприємстві.

Під час написання дипломної роботи застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: порівняльний аналіз, індукція й дедукція, графічний метод, документальний аналіз, метод групування, табличний метод, а також методика проведення аудиту відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту.

Апробація результатів досліджень здійснювалася на конференціях під керівництвом наукового керівника – к.е.н.. доцента Клим Н.М., зокрема:

- на 75-ій студентській науково-технічній конференції «Управління та адміністрування на підприємствах лісового комплексу» на підсекції «Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання» (23 листопада 2023 року) виступала з доповіддю «Діджиталізація бухгалтерського обліку у період воєнного стану в Україні»;
- у 2024 році (27-28 листопада) результати досліджень представила у вигляді доповіді на УІІ-тій Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (організованої кафедрою обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи НЛТУ України) «Актуальні аспекти розвитку обліку, контролю, фінансів та бізнес-адміністрування суб'єктів господарювання»;
- Опубліковано тези доповіді на 76-ій науково-практичній конференції студентів, аспірантів та слухачів Малої лісової академії НЛТУ України у 2015 році на тему «Методи та інструменти податкового планування».

Позитивним був також упровадження досвіду, отриманого під час неформальної та інформальної освіти. Зокрема, під час навчання я відвідувала вебінари і майстеркласи АПУ, у рамках вивчення навчальної дисципліни «Аудит» та успішно завершила онлайн-курс «Аудитор і професійний бухгалтер» від компанії Nexia DK, яка є частиною міжнародної мережі Nexia International (отримала відповідний сертифікат).

Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності підприємств для підвищення ефективності управління виробничими запасами, а також у навчальному процесі для підготовки майбутніх фахівців з обліку і аудиту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Економічна сутність виробничих запасів

Запаси займають особливе місце у власності підприємства та домінуючі позиції у структурі операційних (виробничих) витрат. Їх достатня кількість та планове постійне постачання може забезпечити бізнес безперебійністю та забезпечити уникненню низки ризиків.

Виробничі запаси є складовою активів – запасів. Методологічні основи обліку та формування інформації у звітності про запаси визначені у НПСБО 9 «Запаси». Цей стандарт не застосовується до активів, оцінка яких регулюється іншими стандартами (включно незавершене виробництво за будівельними контрактами, фінансові ресурси, відгодівля молодняка, сільськогосподарські та лісогосподарські товари (продукція), корисні копалини, при їх оцінці за чистою вартістю реалізації) [6].

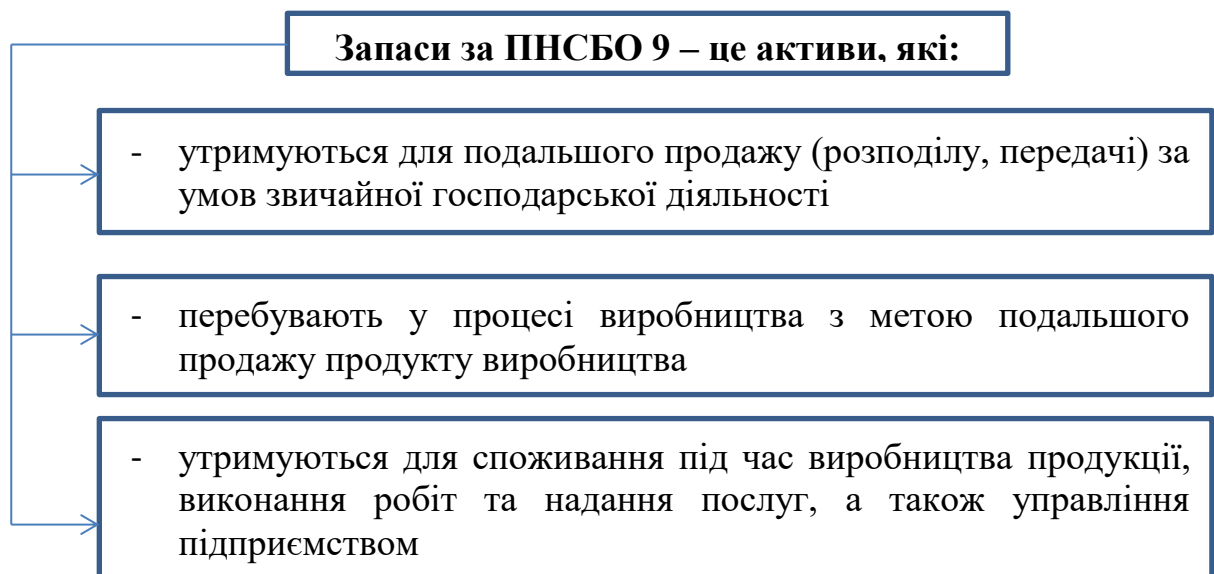

Рис.1.1. Складові запасів за НПСБО 9 [6; 30]

Визнання запасів активом здійснюється «якщо існує ймовірність того. Що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням та їх вартість може бути достовірно визначена» [6; 17-19]

Наднормові втрати запасів, проценти за використання позик, витрати, пов'язані зі збутом та інші подібні витрати, що безпосередньо не є пов'язані з

придбанням і доставкою запасів та приведення їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях – є витратами періоду, коли вони були зроблені та не належать до первісної вартості запасів.

Підсумовуємо, що визначення терміну «запаси» вказує на те, що це матеріальні цінності, які використовуються для здійснення невинного процесу виробництва та не застосовують в повсякденній роботі підприємств. Виробничі запаси – це «активи, призначені для подальшої переробки на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу» [21]. Складові виробничих запасів систематизуємо за допомогою рис.1.2.

Рис 1.2. Структура виробничих запасів підприємства

Склад запасів на кожному підприємстві залежить від сфери його діяльності. На підприємствах, що займаються виготовленням продукції (промислових підприємствах) основним видом є виробничі запаси, а на торгівельних – товари.

Найпоширеніше визначення виробничих запасів – це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах підприємства (фірми) і включають сировину, матеріали, покупні напівфабрикати, паливо і пальне, тара і тарні матеріали,

запчастини для ремонту, інструменти та ін., які призначені для виробничого споживання (але ще не надані у виробництво) [17, с.252].

Для цілей бухгалтерського обліку важливою є класифікація, що вказує на рівень приналежності підприємству (запаси, що належать до власності фірми (підприємства) та запаси, що є власністю підприємства (фірми), але перебувають на території (або у використанні). Поділ на види запасів та групи приналежності мають вплив на відображення у обліку та звітності (рис.1.3.).

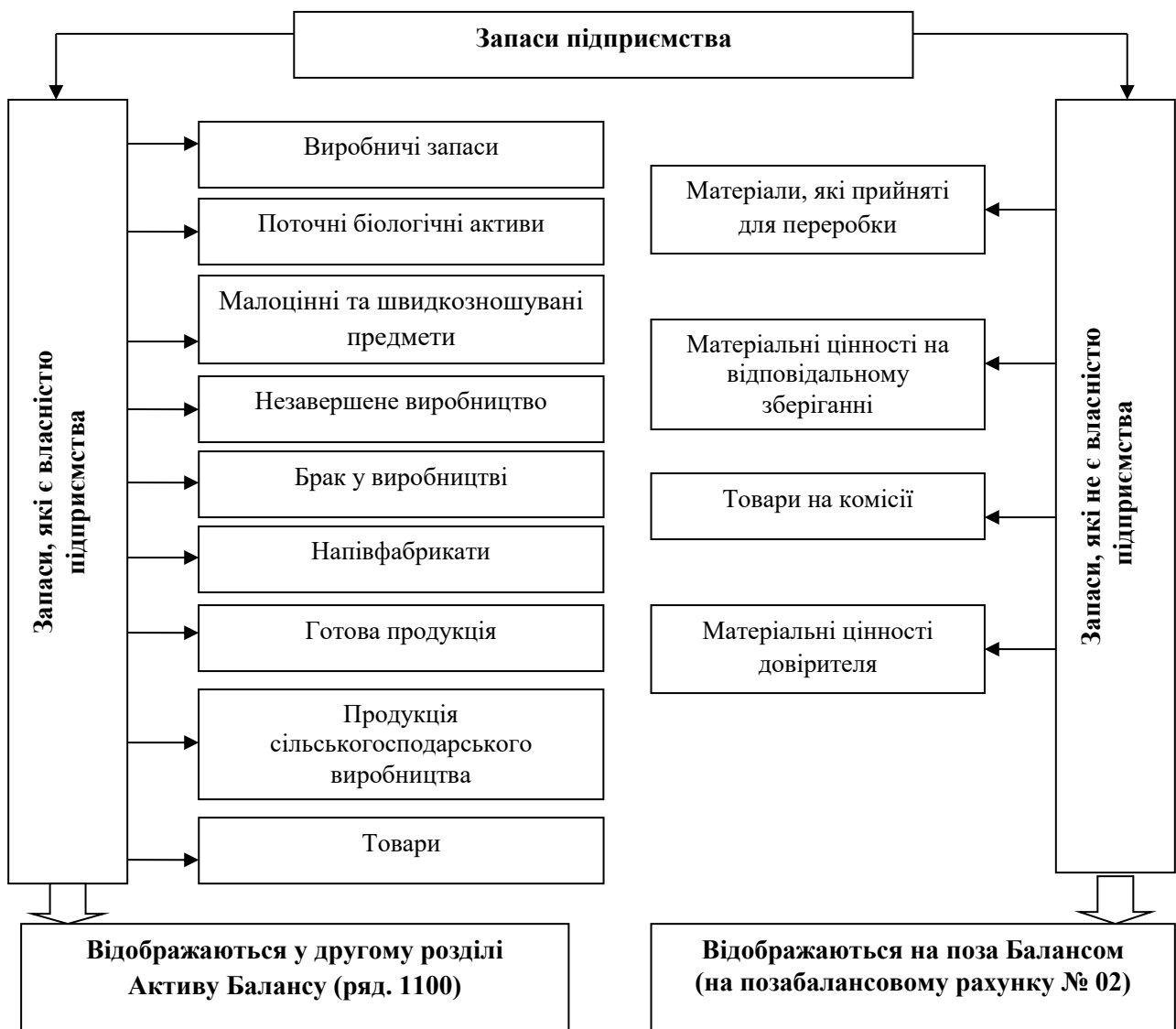

Рис.1.3. Класифікація запасів з метою бухгалтерського обліку [30]

Класифікація, подана на рис.1.3., відповідає НПСБО 9 «Запаси» та Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій та Спрощеного Плану рахунків для ведення їх обліку [4; 6; 8; 27].

У підручниках з обліку поширеною є класифікація запасів як складових оборотних активів за видами, характером участі в операційному процесі, за джерелами формування, ступенем ризику та принципами нормування (табл.1.1.).

Таблиця 1.1.

Класифікація запасів як складових оборотних активів [17; 31]

Класифікаційні ознаки	Види оборотних активів
1. За видами	- сировина, матеріали, напівфабрикати; - готова продукція; - дебіторська заборгованість; - грошові кошти та їх еквіваленти; - інші.
2. За характером участі в операційному процесі	- оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства - оборотні активи, які обслуговують інвестиційну діяльність господарського товариства; - оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл підприємства.
3. За ліквідністю	- високоліквідні; - швидколіквідні; - низьколіквідні.
4. За джерелами формування	- зовнішні; - внутрішні.
5. За кругообігом	- початкові; - функціонуючі; - накопичені.
6. За правом власності	- власні; - позичені.
7. За принципом нормування	- нормовані; - ненормовані.
8. За ступенем ризику	- мінімальний; - малий; - середній; - високий.

Систематизація інформації про виробничі запаси у обліку здійснюється шляхом розроблення номенклатури цінника, що являє собою систематизований перелік матеріалів для використання фірмою, підприємством (установою, організацією), де у кожному найменуванні, розмірі і сорті є свій номенклатурний

номер (шифр) та вказані одиниці виміру. Одиницею обліку виробничих запасів вважається їх найменування (або однорідна група, вид) [30]. У подальшій класифікації групи виробничих запасів мають поділ на підгрупи, на види, сорти, марки, типи, розміри тощо.

Поділ виробничих запасів можна відобразити з допомогою рис.1.4.

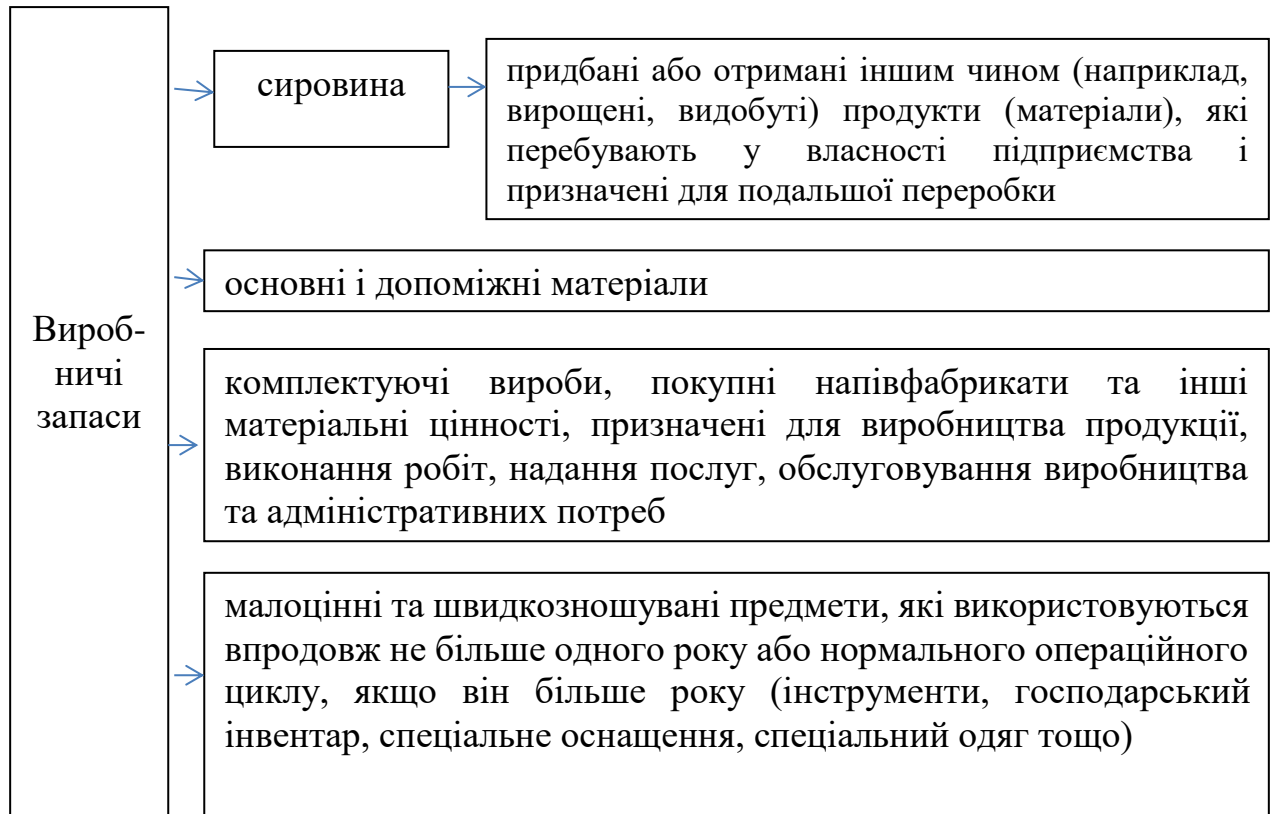

Рис.1.4. Складові виробничих запасів [6; 17; 18-20]

Класифікацію виробничих запасів у найповнішій мірі, на наш погляд, узагальнено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Класифікація запасів [21; 30; 39]

№ п/п	Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
1	За	Постійні	Частина виробничих запасів, що

	призначенням і причинами утворення		забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
		Сезонні	Виробничі запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи під час сезонного транспортування
2	За місцем знаходження	Складські	Виробничі запаси, що знаходяться на складах підприємства
		У виробництві	Що знаходяться у процесі обробки
3	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Виробничі записи, що відповідають запланованим обсягам виробничих запасів, необхідних для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понаднормові	Що перевищують їх нормативну кількість
4	Відносно до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі.
		Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству, і знаходяться у нього через певні обставини.
5	За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство від інших підприємств і не підлягають обробці
		Вторинні	Матеріали та вироби, що можуть застосовуватися вдруге у виробництві
6	За складом і структурою	Виробничі запаси	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП
		Запаси незавершеного виробництва	Частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК)
		Запаси готової продукції	Продукція, виробництво якої завершено, що прийнята ВТК і знаходиться на складі
		Товарні запаси	Товари, що знаходяться, у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі.

Важливим чинником, що має вплив на достовірність обліку є оцінка. Тому при оцінці виробничих запасів дотримуються НПСБО 9 «Запаси»[6]. Оцінювання виробничих запасів власного виробництва здійснюється за фактичною собівартістю відповідно до НПСБО 16 «Витрати»[7].

При надходженні на підприємство виробничих запасів їх оцінюють за первісною вартістю (фактичною собівартістю або справедливою вартістю). Іноді виробничі запаси оприбутковують після інвентаризації або вибракування продукції (оподаткування здійснюється за чистою вартістю реалізації). Оцінка виробничих запасів при вибутті проводиться залежно від обраної облікової політики та вказаної у відповідному Наказі підприємства (Наказ про облікову політику або Наказ про організацію обліку та облікову політику)[40]. Можна використовувати один із п'яти методів оцінки вибуття або кілька одночасно (в цьому випадку потребують визначення обраного методу для яких запасів).

Таблиця 1.2

Методи оцінки вибуття запасів [31; 39; 44]

№ з/п	Метод	Характеристика методу
1	Собівартості перших за часом надходження запасів (FIFO)	Використання цього методу ґрунтується на припущенні, що одиниці запасів, які були придбані першими, у такій же послідовності і вибувають. Отже, вартість запасів на кінець звітної періоду відображається фактично за вартістю останніх за часом придбань
2	Середньозваженої собівартості	Цей метод дуже поширений. Суть його полягає в тому, що при різних цінах на запаси визначається середня ціна, за якою потім списується собівартість запасів
3	Ціни продажу	застосовується лише в торгівлі
4	Нормативних витрат	Суть методу полягає в тому, що запаси, як правило, оцінюються в балансі за нормативною собівартістю, яка складається з суми нормативних витрат на одиницю виробу. Ці витрати плануються підприємством, регулярно перевіряються і змінюються для максимального наближення їх до фактичних. Відхилення від встановлених нормативів обліковують на окремих регулюючих рахунках
5	Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	застосовується щодо тих видів виробничих запасів, які використовуються для виконання спеціальних замовлень і проектів значної вартості, а також для таких, що не можуть замінити один одного. Тому ведуть індивідуальний облік по кожному виду запасів. Однакові запаси можуть мати різну вартість, що не завжди зручно

Підприємство також самостійно обирає систему обліку виробничих запасів для визначення варіанту при списанні за напрямками використання (рис.1.5.)

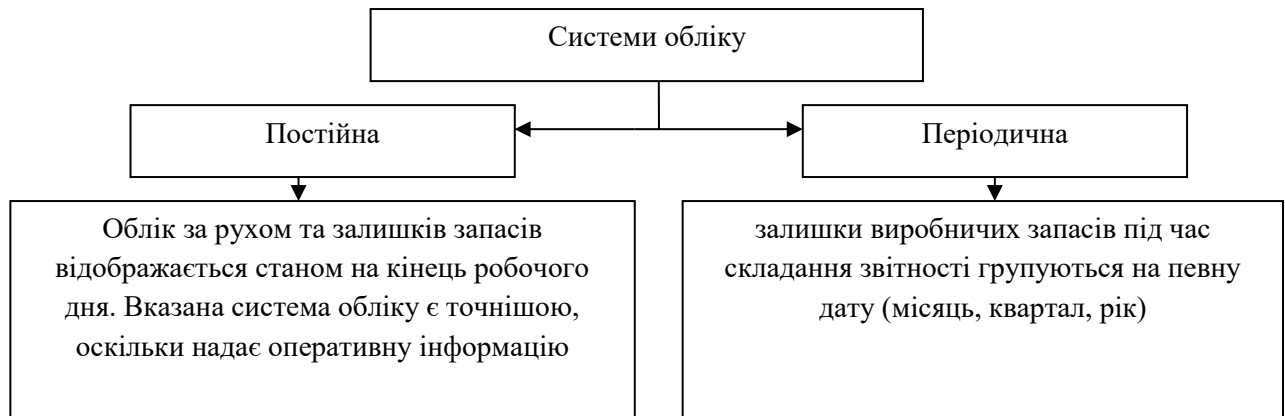

Рис. 1.5. Системи обліку запасів, відпущених у виробництво

Реальна оцінка запасів критично важлива для формування достовірної фінансової звітності, що впливає на оподаткування, кредитування і договірні відносини.

Для аудитора виробничі запаси є об'єктом оцінки з точки зору:

- Існування та права власності на запаси;
- Повноти та достовірності обліку запасів у фінансовій звітності;
- Правильності методів оцінки запасів;
- Відображення облікової політики щодо запасів у відповідності до НП(С)БО або МСФЗ (залежно від вибору підприємства)[6; 34].

Отже, підсумовуючи твердження та класифікаційні ознаки, виробничі запаси розглядаються як складові оборотних активів та запасів підприємств (установ, організацій, ФОП) у вигляді складських запасів, запасних частин, допоміжних матеріалів, палива та ін. матеріалів, що призначені для використання у виробничому процесі. Виробничі запаси за належністю до оборотних активів мають можливість перетворюватись у кошти протягом одного операційного циклу. Також важливим є те, що виробничі запаси повністю списуються та включаються у вартість виготовленої продукції, визначають суму матеріальних витрат підприємства.

Для цілей бухгалтерського обліку важливо:

- Правильно ідентифікувати запаси за призначенням (сировина, допоміжні матеріали, інші);

- Оцінювати запаси при надходженні (за первісною вартістю) та при вибутті (наприклад, за методом середньозваженої собівартості або FIFO);
- Вести аналітичний облік у розрізі номенклатурних груп, складів, відповідальних осіб;
- Забезпечити контроль за наявністю та рухом запасів, включаючи інвентаризацію.

Оскільки ми обрали мале підприємство, тому для прикладу залежно від особливостей діяльності, узагальнимо деякі аспекти щодо сутності виробничих запасів. Так, виробничі запаси для нашого підприємства - це матеріальні ресурси (металопрокат, комплектуючі, допоміжні матеріали тощо), які призначені для використання у виробничому процесі або для забезпечення господарської діяльності. На малому підприємстві, яке займається виготовленням профільних металевих виробів, зазвичай, запаси становлять вагому частку активів, без яких неможливий основний виробничий цикл. Особливості виробничих запасів у малих підприємствах мають вплив на облік і аудит [47]:

- часто використовуються спрощені системи обліку (наприклад, облік за складськими картками вручну або в Excel);
- велике значення має внутрішній контроль і простота процедур, з урахуванням обмежених кадрових і фінансових ресурсів;
- аудитор має враховувати ризики заниження/завищення залишків, особливо при інвентаризації;

На малих підприємствах виробничі запаси — це ключовий ресурс, що забезпечує неперервність виробничого процесу. Їх облік повинен бути простим, прозорим і контрольованим, а аудит — спрямованим на підтвердження реальності, повноти та достовірності даних про запаси у звітності.

1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку і аудиту виробничих запасів

Нормативну базу з обліку і аудиту слід розділити на законодавчий і нормативний рівні. На законодавчому рівні Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. [2] визначає правові засади ведення бухгалтерського обліку, обов'язковість документального підтвердження операцій, застосування національних або міжнародних стандартів (рис.1.6.).

Податковий кодекс України - має значення для податкового обліку, зокрема в частині обліку витрат, що формуються через списання виробничих запасів [1].

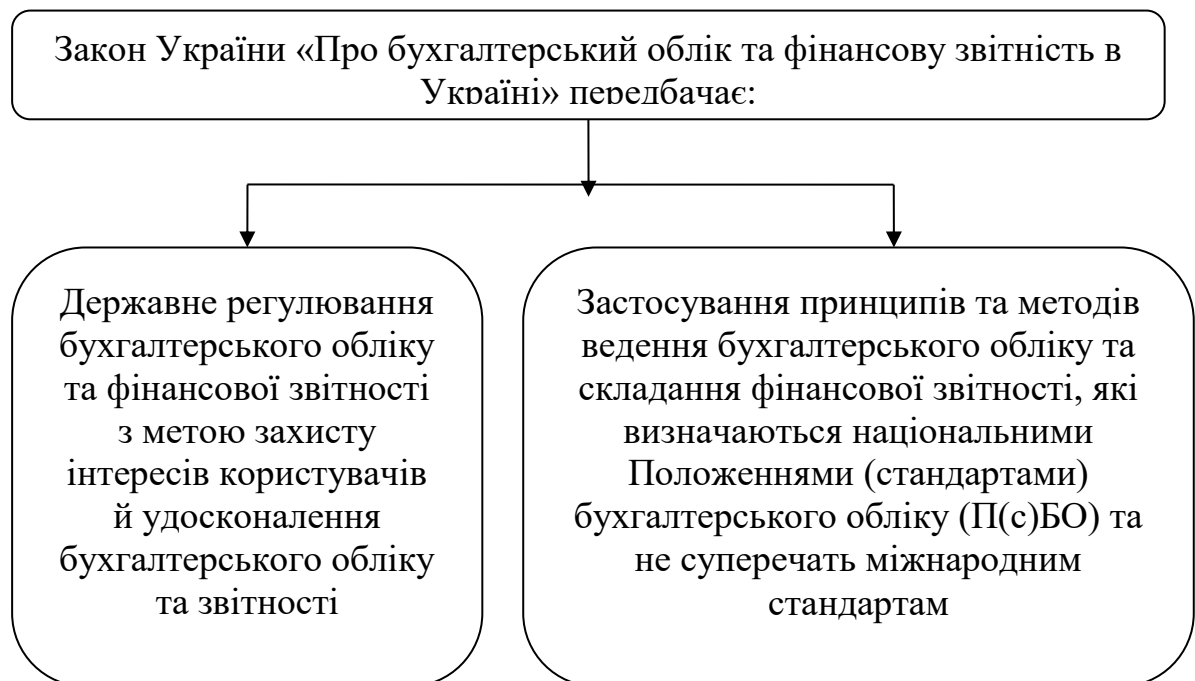

Рис.1.6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

Законодавчу основу аудиту складає Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017 р.[3] Цей Закон визначає правові засади аудиту, вимоги до аудиторів, незалежності, етики тощо.

Нормативна база має велике значення як для обліку, так і для аудиту і управління підприємством. Так, для обліку вона забезпечує достовірність фінансової інформації, контроль над рухом ресурсів, мінімізацію втрат. Для аудиту – створює основу для оцінки правильності обліку, виявлення порушень,

рекомендацій щодо підвищення ефективності управління запасами. Для управлінських рішень – дозволяє оптимізувати закупівлі, уникати надлишкових залишків, підвищувати рентабельність.

Нормативний рівень обліку і аудиту охоплює:

- Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (ми розглядали його у п.п.1.1. як НП(С)БО) 9 «Запаси») – це основний документ для регулювання обліку запасів на підприємствах, що ведуть облік за національними стандартами. НПСБО 9 визначає [6; 48]:

- класифікацію запасів;
- способи оцінки (за первісною вартістю, за чистою вартістю реалізації);
- методи списання (середньозважена, FIFO тощо);
- порядок відображення у звітності інформації про запаси.

- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (Наказ МФУ №291 від 30.11.1999 р.), яка визначає використання рахунків класу 2 — "Запаси", зокрема рахунок 20 «Виробничі запаси» [4];

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (Наказ МФУ №2 від 10.01.2007 р.), що містять підходи до обліку, інвентаризації, оформлення документів, списання, переоцінки тощо та їх деталізують [11];

- МСА 500 «Аудиторські докази», який забезпечує підходи до збору доказів щодо наявності запасів (зокрема – інвентаризація) [35].

- МСА 330 «Аудиторські процедури у відповідь на оцінені ризики», який вимагає застосування процедур контролю щодо обліку запасів, зокрема тестування точності обліку руху ТМЦ [35].

- МСА 501 «Аудиторські докази – спеціальні міркування щодо окремих елементів», що регулює безпосередню перевірку фізичної наявності виробничих запасів, участь аудитора в інвентаризації [35].

Оскільки важливим нормативним забезпеченням є основні положення, висвітлені у Наказах про облікову політику підприємств, важливо враховувати законодавчі та нормативні аспекти, що регулюють особливості обліку на малих

підприємствах. Підприємства малого бізнесу можуть застосовувати спрощену систему обліку відповідно до Наказу МФУ № 635 від 19.06.2015 р. Вони також не зобов'язані впроваджувати МСФЗ, якщо не є публічними компаніями, а обсяг аудиту залежить від системи оподаткування та статусу підприємства (добровільний чи обов'язковий аудит).

Законодавчі і нормативні документи з обліку виробничих запасів нами систематизовано нами і подано у Додатку А даної дипломної роботи.

Отже, законодавча і нормативна база з обліку й аудиту виробничих запасів в Україні має комплексний характер і охоплює як загальні вимоги до ведення обліку, так і специфічні рекомендації для малих підприємств. Її дотримання є критично важливим для достовірної звітності, ефективного управління ресурсами та захисту інтересів власників і партнерів.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»

2.1. Аналіз фінансово-економічних показників господарської та природоохоронної діяльності ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Металіка Профіль» (ЄДРПОУ 42588799) було зареєстроване 01.11.2018 року. Основною сферою діяльності підприємства є оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням (КВЕД 46.73). Компанія є одним із найбільших виробників покрівельних матеріалів із металу на Заході України.

На момент аналізу (квітень 2025 року), підприємство має чинний статус «Зареєстровано» та функціонує як стабільна виробничо-торговельна одиниця з усталеною діловою репутацією.

ТОВ «Металіка Профіль» займається виготовленням та реалізацією металочерепиці, профнастилу, листів та інших будівельних матеріалів з металу. Завдяки власному виробництву, компанія оперативно задовольняє попит споживачів, гнучко адаптується до ринкових змін та пропонує конкурентоспроможні ціни. Основними перевагами є:

- високоякісна сировина (І-й клас);
- сучасне обладнання європейського виробництва;
- гнучка система знижок;
- оперативне виготовлення замовлень будь-якого обсягу

Підприємство має налагоджену співпрацю з вітчизняними та іноземними партнерами. Участь у публічних закупівлях свідчить про високу довіру до компанії з боку державних установ. Наприклад:

- 13.04.2025 – договір з Яворівським національним природним парком на суму 30 144 грн;
- 07.03.2025 – контракт з Відділом освіти Нижньоворітської сільської ради на 25 071 грн;
- 03.12.2024 – поставка матеріалів Львівській національній музичній академії ім. М.В. Лисенка [15].

Ці приклади демонструють реальну комерційну активність, а також участь у державних тендерах, що є позитивним індикатором прозорості господарської політики.

Статутний капітал підприємства становить 50 000 грн, що є типовим для малого бізнесу. Компанія демонструє ознаки фінансової стабільності завдяки наступним факторам:

- стабільна присутність на ринку понад 6 років;
- щоденне оновлення цін на продукцію з урахуванням кон'юнктури;
- ефективне використання основних фондів та виробничих ресурсів;
- розширення сфери послуг (оренда вантажного транспорту, складські послуги тощо).

Дані Опендатабот дозволяють збудувати таблицю фінансово-економічних показників ТЗОВ «МЕТАЛКА ПРОФІЛЬ» за 2020–2024 роки з подальшим аналітичним узагальненням [43]:

Таблиця 2.1.

Фінансово-економічні показники
ТЗОВ «МЕТАЛКА ПРОФІЛЬ» (за даними Опендатабот)

Рік	Дохід, грн	Чистий прибуток, грн	Активи, грн	Зобов'язання, грн	Кількість працівників
2020	11 867 500	-1 214 200	5 363 400	5 804 700	—
2021	35 268 300	3 758 000	9 218 100	5 811 600	6
2022	32 776 100	1 074 400	15 383 500	7 877 200	5
2023	83 948 000	1 865 300	40 233 400	16 968 700	4
2024	101 979 700	1 441 200	39 098 800	23 362 700	8

Дані таблиці 2.1 свідчать про те, що у період з 2020 по 2024 рік компанія демонструє стабільне зростання доходу. У 2024 році дохід становив майже 102 млн грн, що в 8,6 разів більше, ніж у 2020 році. Особливо стрімке зростання відбулось у 2023–2024 роках, що свідчить про успішну стратегію розширення ринку збуту й активну участь у тендерах.

У 2020 році спостерігалось збиткове ведення діяльності (-1,2 млн грн). Проте вже у 2021–2023 роках компанія вийшла на стабільний прибуток, досягнувши максимуму в 2021 році (3,76 млн грн). У 2024 році прибуток

зменшився до 1,44 млн грн, що може свідчити про зростання витрат або інвестиційне навантаження.

Активи підприємства зросли в понад 7 разів за п'ять років, досягнувши піку в 2023 році. У 2024 році відбулося незначне зниження активів, проте зобов'язання зросли на 6,4 млн грн, що може свідчити про залучення додаткових кредитних ресурсів або розширення діяльності.

Чисельність персоналу коливалася в межах 4–8 осіб. У 2024 році вона збільшилась до 8 працівників, що свідчить про розширення обсягів виробництва.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності проведемо за даними звітних форм. Оцінку матеріальної бази здійснимо за даними форми 1-м Баланс за 2022-2024 р., зокрема щодо забезпеченості основними засобами. Їх стану та ефективності використання. Для проведення аналізу скористаємось діючими методиками аналізу господарської діяльності підприємств [25; 28; 29]. Показники стану ОЗ представимо у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Аналіз стану основних засобів ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2022	2023	2024	2023р. від 2022р.	2024р. від 2023р.	2019р. до 2018р.	2020р. до 2019р.
Первісна вартість ОЗ, тис. грн.	3657,6	3695,5	6493,6	37,9	2798,1	1,04	1,76
Знос ОЗ, тис. грн.	1042,4	1380,6	1914,2	338,2	533,6	1,32	1,38
Коефіцієнт зносу, %	28,50	37,36	29,47	-8,86	-7,89	1,31	0,79

Дані таблиці 2.2. свідчать про те, що первісна вартість ОЗ у 2022-2024 рр. поступово зростала:

- Незначне зростання в 2023 році (+1,04×).
- Значне зростання в 2024 році (+1,76×) свідчить про активне оновлення основних засобів.

Темпи зростання зносу ОЗ у аналізованому періоді помірні: 32% у 2023 та 39% у 2024. Це закономірно при експлуатації нових засобів, але може свідчити і про недостатнє оновлення раніше. У 2023 році – високий (37,36%), що вказує на зношеність ОЗ. У 2024 – зменшення до 29,47% означає оновлення матеріально-технічної бази.

ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» у 2024 році значно активізувало інвестиції в основні засоби, що призвело до покращення матеріальної бази та зниження рівня зносу. Позитивна динаміка залишкової вартості та коефіцієнта зносу свідчить про стратегію модернізації, хоча темпи зростання зносу в попередні роки потребують уваги.

Для оцінки ефективності використання основних засобів дані беремо із ф»2-м ТзОВ та будуємо таблицю 2.3.

Таблиця 2.3.

Оцінка ефективності використання основних засобів.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	32 497,0	82 677,4	99 223,1	+50 180,4	+16 545,7
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн	3136,4	3176,55	5094,55	+40,15	+1918,0
Фондовіддача (грн/грн)	9,49	27,89	21,67	+18,40	-6,22

Аналіз даних таблиці 2.3. свідчить про те, що у аналізованому періоді фондовіддача становила 9,49 разів, тобто кожна 1 грн залишкової вартості ОЗ приносила 9,49 грн доходу.

У 2023 році відбулось різке зростання фондовіддачі до 27,89 разів, що вказує на інтенсивніше використання ОЗ.

У 2024 році показник зменшився до 21,67 разів, проте залишився високим, що свідчить про збереження ефективного використання основного капіталу.

ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» демонструє високу ефективність використання основних засобів. Незважаючи на зменшення фондівіддачі в 2024 році порівняно з 2023 роком, вона залишається на відмінному рівні. Це свідчить про ефективну експлуатацію виробничих потужностей і зростання обсягів виробництва.

На наступному етапі проведемо оцінку стану оборотних активів та ефективності їх використання. Дані занесемо у таблицю 2.4.

Таблиця 2.4.

Аналіз стану та ефективності використання оборотних засобів

ТЗОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6
Оборотні активи, тис. грн	12547,9	36387,0	33934,5	+23839,1	-2452,5
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	32 497,0	82 677,4	99 223,1	+50 180,4	+16 545,7
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,59	2,27	2,92	-0,32	+0,65
Тривалість одного обороту, днів	139	159	124	+20	-35

Дані таблиці 2.3. свідчать про те, що у 2022 році оборотні активи обертались 2,59 разів на рік, з тривалістю одного обороту 139 днів. У 2023 році, попри суттєве зростання оборотних активів, коефіцієнт оборотності знизився до 2,27, що свідчить про менш ефективне використання ресурсів.

У 2024 році коефіцієнт оборотності зріс до 2,92, а тривалість обороту зменшилася до 124 днів, що є позитивною динамікою — оборотні кошти використовуються ефективніше.

Отже, Товариство у 2024 році покращило ефективність використання оборотних активів, скоротивши цикл обігу майже на місяць. Це свідчить про поліпшення платіжної дисципліни, управління запасами або прискорення реалізації продукції.

На наступному етапі проведемо дослідження продуктивності праці у Товаристві. У Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Таблиця аналізу продуктивності праці ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	32 497,0	82 677,4	99 223,1	+50 180,4	+16 545,7
Кількість працівників, осіб	5	4	8	-1	+4
Продуктивність праці, тис. грн/особу	6 499,4	20 669,4	12 402,9	+14 170,0	-8 266,5
Чистий прибуток, тис. грн	1 074,4	1 865,3	1 441,2	+790,9	-424,1
Прибуток на одного працівника, тис. грн	214,9	466,3	180,2	+251,4	-286,1

Дані таблиці свідчать про те, що у 2022 році продуктивність праці була найнижчою (6 499,4 тис. грн/особу), що пояснюється порівняно низьким обсягом доходу та малою командою. У 2023 році підприємство істотно збільшило дохід при меншій кількості працівників, що призвело до рекордної продуктивності – 20 669,4 тис. грн/особу. У 2024 році, попри зростання доходу, продуктивність

праці знизилась до 12 402,9 тис. грн/особу через збільшення штату працівників удвічі.

Аналогічна ситуація з прибутком на одного працівника: у 2023 році показник був найвищим (466,3 тис. грн/особу), а у 2024 році зменшився вдвічі.

Використовуючи формули 2.1., 2.2., 2.3. для розрахунків проведемо оцінку рентабельності Товариства у таблиці 2.6. [22; 24]:

$$\text{Рентабельність продажів (\%)} = (\text{Чистий прибуток} / \text{Чистий дохід}) \times 100 \quad (2.1.)$$

$$\text{Рентабельність активів (\%)} \approx (\text{Чистий прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів}) \times 100 \quad (2.2.)$$

$$\text{Рентабельність персоналу} = (\text{Чистий прибуток} / \text{Кількість працівників}) \quad (2.3.)$$

Таблиця 2.6.

Оцінка прибутковості та рентабельності Товариства

Показники	Роки			Абсолютне відхилення	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	32 497,0	82 677,4	99 223,1	+50 180,4	+16 545,7
Чистий прибуток, тис. грн	1 074,4	1 865,3	1 441,2	+790,9	-424,1
Рентабельність продажів, %	3,31	2,26	1,45	-1,05 п.п.	-0,81 п.п.
Рентабельність активів, %	6,83	4,51	2,79	-2,32 п.п.	-1,72 п.п.
Рентабельність персоналу, тис. грн/особа	214,88	466,33	180,15	+251,45	-286,18

Попри стабільне зростання виручки, підприємство має тенденцію до зниження прибутковості, що потребує глибшого аналізу структури витрат, ефективності операційної діяльності та управління персоналом.

Компанія взяла участь у 42 тендерах, серед яких найбільшими замовниками стали органи місцевої влади та державні установи, що додатково зміцнює її фінансову стійкість та конкурентоспроможність.

Основні показники діяльності згрупуємо у таблицю 2.7.

Таблиця 2.7.

Основні показники діяльності ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ»
за 2022-2024 рр.

Показники	Один.вим.	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації	тис. грн	32 497,0	82 677,4	99 223,1
Чистий прибуток	тис. грн	1 074,4	1 865,3	1 441,2
Чисельність працюючих	осіб	5	4	8
Продуктивність праці	тис. грн/особа	6 499,4	20 669,4	12 402,9
Рентабельність продажів	%	3,31	2,26	1,45
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	3 657,6	3 695,5	6 493,6
Залишкова вартість основних засобів	тис. грн	2 615,2	2 314,9	4 579,4
Коефіцієнт зносу основних засобів	%	28,5	37,36	29,47
Фондовіддача	грн/грн	8,89	22,38	15,28
Оборотні активи	тис. грн	12 547,9	36 387,0	33 934,5
Дебіторська заборгованість	тис. грн	3465,1	19111,1	9773,1
Кредиторська заборгованість	тис. грн	10995,4	33995,1	31419,3
Оборотність оборотних активів	разів	2,59	2,27	2,92
Рентабельність активів	%	6,83	4,51	2,79

Підсумовуючи показники діяльності ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» за 2022-2024 рр, бачимо, що виручка за 3 роки зросла більш ніж у 3 рази, але

рентабельність зменшилась. Продуктивність праці у 2023 році була найвищою через меншу чисельність персоналу. Фондовіддача та оборотність оборотних активів свідчать про високу ефективність використання ресурсів, але в 2024 році темпи зростання виручки дещо сповільнились. Основні засоби значно оновлено у 2024 році, але зростання прибутку не пропорційне інвестиціям.

Компанія, працюючи у сфері виробництва металевих конструкцій, опосередковано впливає на стан навколишнього середовища, проте демонструє відповідальне ставлення до екологічних аспектів:

- використання високоякісної сировини з сертифікатами відповідності;
- співпраця з національними природними парками;
- оптимізація виробничих процесів з метою зменшення відходів;
- застосування ресурсозберігаючих технологій.

Згадка про контракт з Яворівським національним природним парком свідчить про включення підприємства до екологічно-орієнтованих проєктів, що може бути інтерпретовано як участь у реалізації принципів сталого розвитку.

ТОВ «Металіка Профіль» є прикладом ефективного малого підприємства з чітко визначеною виробничо-комерційною стратегією, орієнтованою на якість, оперативність та партнерство. Компанія демонструє:

- позитивну динаміку фінансово-господарської діяльності;
- стабільність на ринку металевих покрівельних матеріалів;
- участь у державних тендерах;
- зацікавленість у дотриманні екологічних вимог та принципів відповідального бізнесу.

ТзОВ «МЕТАЛІКА ПРОФІЛЬ» демонструє динамічний розвиток, значне зростання доходів і активну участь у державних закупівлях. Попри певні коливання чистого прибутку та рівня зобов'язань, підприємство зберігає позитивну динаміку фінансової стабільності, підвищує конкурентоспроможність та розширює виробничі потужності.

2.2. Практичні аспекти ведення обліку виробничих запасів

ТзОВ «Металіка профіль»

Для ТЗОВ «Металіка Профіль», яке є одним із провідних виробників покрівельних матеріалів із металу на Заході України, ефективна організація обліку виробничих запасів має ключове значення. Основна сфера діяльності компанії — оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням (КВЕД 46.73), що обумовлює високу залежність від своєчасного постачання сировини, її якісного обліку та раціонального використання [15].

Облік на ТЗОВ «Металіка Профіль» ведеться за спрощеною автоматизованою формою із використанням програм 1С Підприємство, Медок, Клієнт банк з дотриманням усіх вимог щодо електронного документування і подання звітності. Обробка документів з обліку виробничих запасів у товаристві проводиться комп'ютеризовано та має відповідність з програмою з реєстрації ПДВ.

Особливістю обліку виробничих запасів на цьому підприємстві є велика номенклатура матеріалів: металопрокат, кріпильні елементи, захисні покриття, утеплювачі тощо. Для ефективного контролю та управління запасами ТЗОВ «Металіка Профіль» використовує можливості автоматизованої системи обліку на базі програмного забезпечення «1С:Підприємство», що забезпечує точне відображення руху матеріалів на всіх етапах — від надходження на склад до передачі у виробництво.

Основні підходи з обліку виробничих запасів на ТОВ висвітлені у Наказі про облікову політику відповідно до НПСБО 9 «Запаси», методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів та ін. нормативно-правових актів.

Складові елементи облікової політики з обліку виробничих запасів подано у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

Складові елементи облікової політики стосовно запасів

Назва	Варіанти обліку на вибір підприємства	Нормативно-правовий акт
Одиниця обліку запасів	-найменування; -однорідна група (вид)	НП(С)БО 9 «Запаси»
Методи оцінки оцінки запасів при їх вибутті	-ідентифікованої собівартості; -середньозваженої собівартості; -ФІФО; -нормативних витрат; -ціни продажу	НП(С)БО 9 «Запаси»
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	-пряме включення ТЗВ до первісної вартості одиниці запасів, що купуються (для однорідних запасів); -за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)	НП(С)БО 9 «Запаси»
Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	за кількісним критерієм: -вага; -об'єм; -кількість місць; -одиниць; за вартісним критерієм: -ціна одиниці запасів	
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством	

Облікова політика ТЗОВ визначена чотирма основними рівнями [40]:

- управлінським – запитами систем керівництва на перетині фінансових і не фінансових даних, прогнозними стратегічними показниками, бюджетуванням та контролем за ресурсами;
- технічним – що включає поняття первинних документів, облікових регістрів, розроблення робочого плану рахунків з типовими кореспонденціями;
- методологічним – визначаючи форми, методи та способи формування бухгалтерського, управлінського та податкового обліку на підприємстві;
- організаційним – розподілом зобов'язань між працівниками, що відповідають за ведення бухгалтерського обліку.

У процесі обліку важливим є правильне визначення первісної вартості запасів. На підприємстві вона формується з урахуванням фактичних витрат на придбання: закупівельна ціна, витрати на транспортування, навантажувально-розвантажувальні роботи та інші витрати, пов'язані з доведенням запасів до стану, придатного для використання. В обліку застосовується метод оцінки вибуття запасів за принципом середньозваженої собівартості, що дозволяє мінімізувати вплив коливань цін на фінансовий результат.

Особлива увага приділяється складському обліку, де матеріали обліковуються за місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. На підприємстві функціонує декілька складів, зокрема для сировини, готової продукції та допоміжних матеріалів. Це потребує чіткого документообігу (накладні, акти приймання-передачі, ліміти-вимоги) та постійного контролю залишків для уникнення дефіциту або надлишку.

Раціональну і правильну організацію обліку виробничих запасів забезпечують чіткою системою документообігу. Усі операції з надходження, вибуття та рухом виробничих запасів повинна бути належним чином задокументована.

Форми документів, що використовуються при оформленні надходження виробничих запасів та їх відпуску, визначені Наказом Мінстатистики №193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини і матеріалів» [20].

До бухгалтерії ТОВ направляються усі розрахункові документи (рахунки, рахунки-фактору та ін..) на матеріали. Що надходять з належними додатками до них (сертифікати, специфікації, посвідчення якості тощо), після чого їх заносять в реєстр, у якому кожний рахунок має індивідуальний номер.

Розрахункові документи з додатками передають у відділи логістики, де проставляється акцепт або відмова від оплати перед передачею у бухгалтерію.

Своєчасне оприбуткування виробничих запасів контролюється відповідальним за матеріально-технічне постачання та обліку на підставі

дохідних документів. Придбання виробничих запасів супроводжується оформленням ТТН (ф.1-ТН). Рахунками-фактурами. Дорученням, накладними з податковими накладними). При виявленні розбіжностей кількості та якості з інформацією. Вказаною у супровідних документах постачальників, та при надходженні матеріалів без платіжних або супровідних документів, складається Акт приймання матеріалів (ф№М-7). Для оприбуткування виробничих запасів оформляють прибутковий ордер, але наявність Акта приймання матеріалів виключає необхідність оформлення прибуткового ордера [17-20].

Оприбуткування запасів здійснюють за допомогою документів, згідно рис.2.1. Р

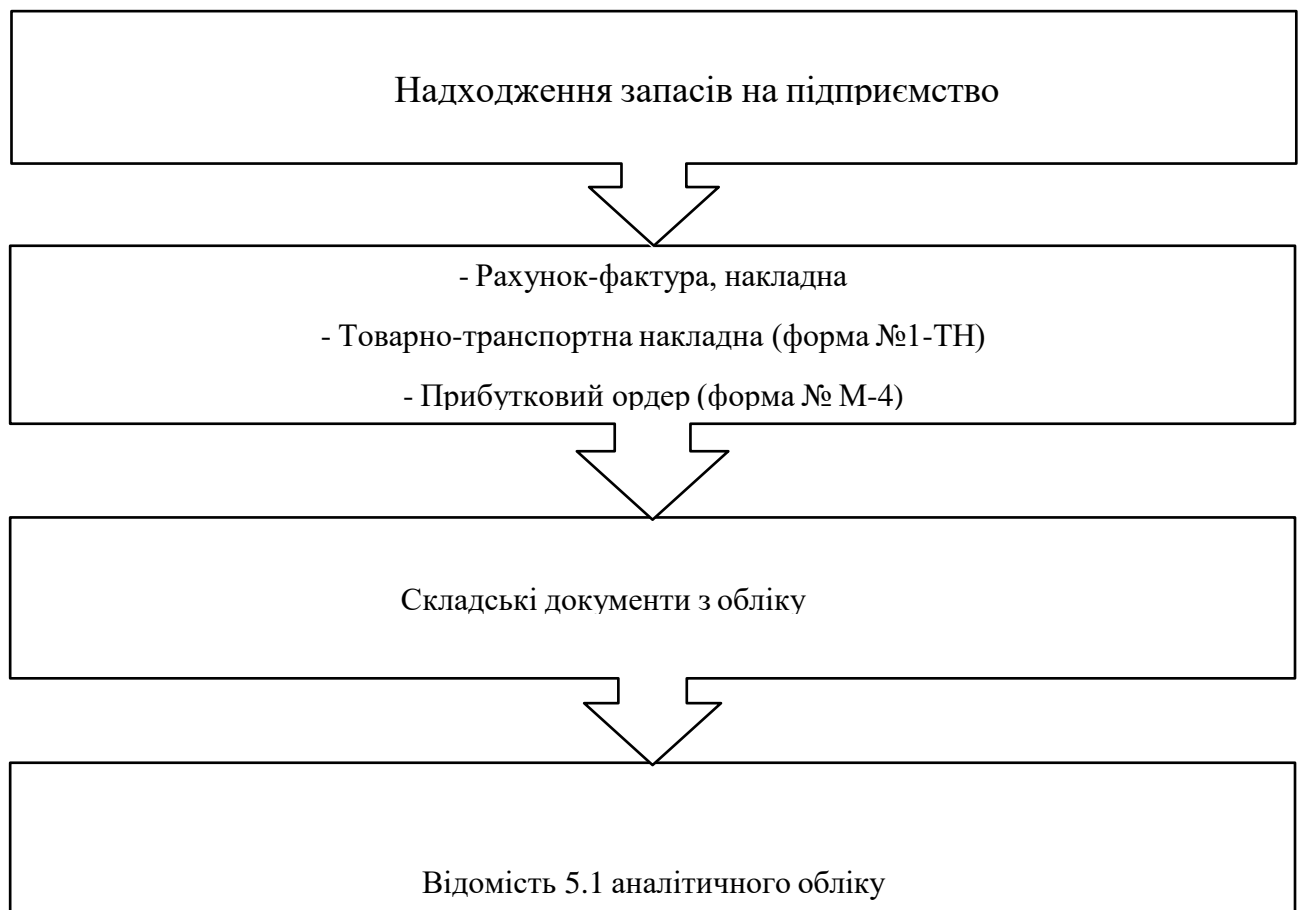

Рис.2.1. Документування операцій з надходження запасів ТОВ

Відпуск матеріалу, продуктів, конструкцій, елементів, пального, напівфабрикатів є передаванням даних матеріальних цінностей для виготовлення продукції, а у будівництві – для реалізації будівельно-монтажних робіт. Крім того, сюди ж відносять й відпуск на ремонт та господарські потреби, а також стороннім організація та особам. Витрачання запасів оформляють за допомогою документів, поданих на рис. 2.2.

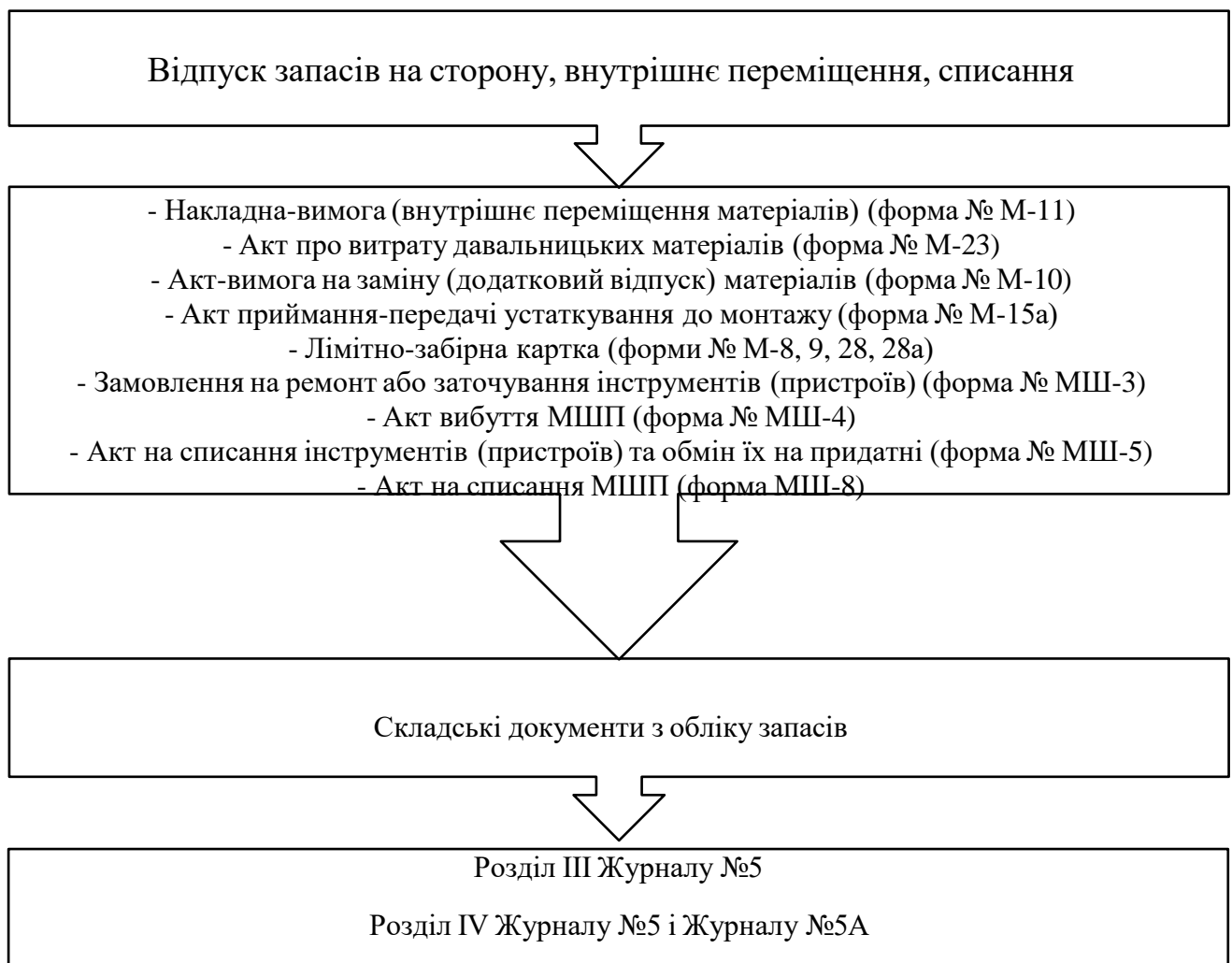

Рис.2.2. Документування операцій з обліку витрачання запасів ТОВ

При митному оформленні подаються: [18; 31; 44]

- Товаросупровідні документи. Що включають ТТН, Накладні;
- Комерційні документи (рахунки-фактури, інвойси);
- Довідку про декларування валютних цінностей, доходів та майна;

- Дозвіл служби екологічного контролю на вивезення товарів (запасів);
- Ліцензію Мінекономіки на товари, що підлягають ліцензуванню;
- Експертні висновки;
- Платіжні документи щодо сум митних платежів та ін. податків.

Для одержання податкового кредиту по ПДВ, заповнюють Податкову накладну, а на запаси, ввезені – митну декларацію. Перерахування податків здійснюється платіжними дорученнями [31].

Для відображення в обліку операцій, пов'язаних із зміною у складі запасів призначені рахунки 2 класу «Запаси» Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств. Для обліку виробничих запасів у ТОВ «Металіка Профіль» призначений рахунок 20 «Виробничі запаси» з відповідними субрахунками [4; 8; 31].

20-тий рахунок є активним, тому придбання або інше надходження виробничих запасів відображається по дебету відповідних рахунків запасів, за кредитом рахунків 63 «Розрахунки з постачальниками», 31 «Рахунки в банках», 372 «Розрахунки з підзвітними особами», 23 «Виробництво», 46 «Неоплачений капітал», 719 «Інші доходи від операційної діяльності», а вибуття запасів по кредиту рахунків 2-го класу у кореспонденції з рахунками обліку витрат, капітальних інвестицій та за напрямками витрачання.

З даних оборотної відомості ТОВ «Металіка Профіль», можна побачити, що за 2024 рік на рахунку 20 «Виробничі запаси» найбільшу суму залишку та найбільші обороти за місяць має на субрахунку 201 «Сировина і матеріали (17015375,32 грн. та 92524444,70 (по дебету), 86621207,47 грн. (по кредиту) відповідно). Разом з тим, є відкрито субрахунки 203 «Паливо», 204 «Тара і тарні матеріали», 205 «Будівельні матеріали», 206 «Матеріали, передані в переробку», 207 «Запасні частини» та 209 «Інші матеріали» (див.рис.2.3.).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
29 1542	Створення нематеріальних активів				310 889,00	310 889,00					
30 20	Виробничі запаси	11 195 713,37			139 634 201,51	133 896 291,56	17 123 423,80				
31 201	Сировина й матеріали	11 112 108,09			80 524 444,70	86 621 207,47	17 019 345,32				
32 203	Паливо	1 487,98			593 382,77	578 912,57	4 538,18				
33 204	Товари з тари	9 510,75			593 746,04	535 102,96	58 480,43				
34 205	Будівельні матеріали	8 300,00					8 300,00				
35 206	Матеріали, передані в				45 788 607,97	45 788 607,97					
36 207	Запасні частини	27 572,74			132 063,20	147 383,48	12 282,48				
37 209	Інші матеріали	26 428,31			214 779,23	227 077,13	14 127,41				
38 22	Малоцінні та знецінені необоротні засоби	11 536,34			53 873,49	46 930,18	18 478,67				
39 23	Виробництво				48 966 223,67	48 966 223,67					
40 25	Готова продукція				48 966 223,67	48 966 223,67					
41 28	Товари	4 322 563,38			41 523 965,53	42 772 087,28	3 074 481,65				
42 281	Товари на складі	4 322 563,38			41 523 965,53	42 772 087,28	3 074 481,65				
43 286	Наборотні активи та групи вибуття, утримувані для продажу										
44 31	Рахунки в банках	1 281 224,00			213 954 921,33	211 936 928,63	3 296 915,70				
45 311	Почасні рахунки в національній валюті	1 281 224,00			149 092 370,32	147 074 678,60	3 296 915,70				
46 312	Почасні рахунки в іноземній валюті				64 862 251,01	64 862 251,01					
47 33	Інші гроші				64 858 842,54	64 858 842,54					
48 333	Грошові кошти в дорозі в національній валюті				64 858 842,54	64 858 842,54					
49 35	Розрахунки з покупцями та замовниками	7 079 794,53			119 017 596,27	118 464 190,54	7 533 300,26				
50 361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	7 079 794,53			118 744 622,39	118 191 315,66	7 533 300,26				
51 362	Розрахунки з іноземними покупцями				272 873,88	272 873,88					
52 37	Розрахунки з різними кредиторами	12 030 210,85			71 202 902,95	81 246 617,42	1 967 515,38				
53 371	Розрахунки за виданими авансами	10 475 210,85			70 035 109,45	79 967 797,90	522 515,38				
54 3711	Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)	283 131,30			21 947 179,11	22 106 625,42	31 684,99				
55 3712	Розрахунки за виданими авансами (в іноземній валюті)	10 182 079,55			48 187 924,34	57 879 172,50	490 831,39				
56 377	Розрахунки з іншими кредиторами	1 555 000,00			1 100 000,00	1 190 000,00	1 465 000,00				
57 3771	Розрахунки з іншими кредиторами	1 555 000,00			1 100 000,00	1 190 000,00	1 465 000,00				
58 378	Розрахунки з державними органами				87 818,80	87 818,80					

Рис.2.3. Рахунок 20 «Виробничі запаси» в Оборотній відомості
ТОВ «Металіка Профіль» за 2024 рік

Для цілей бухгалтерського обліку на кожний вид запасів відкривається аналітичний рахунок, на якому об'єкти обліку відображаються за кількістю (у прийнятих одиницях виміру) та вартістю (у прийнятій системі оцінки). Аналітичні рахунки групуються за групами, місцем зберігання, матеріально-відповідальними особами, за субрахунками і рахунками бухгалтерського обліку.

При придбанні виробничих запасів звертається увага на умови договорів

щодо термінів, оплати та якості поставки. По-різному має відображення у обліку попередня і післяоплата. Для прикладу, наведемо кореспонденції рахунків з обліку придбання (Таблиця 2.9., 2.10.) та списання виробничих запасів (Таблиця 2.11.) на підставі документів ТОВ та приклади заповнення ТТН№ Р2001 від 14 листопада 2024 року (Додаток В). Приклад видаткової накладної №РН-0000141 від 03.03.2025 подано у Додатку Г.

Таблиця 2.9.

Кореспонденції рахунків з оприбуткування виробничих запасів
ТзОВ «Металіка Профіль» за умови попередньої оплати та післяоплати.

Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
	Дебет	Кредит
Операції з надходження запасів без передоплати (ТТН) (сталь оцинкована на суму 508 309,21 грн з ПДВ)		
1. Оприбуткування сталі оцинкованої - 423 591,01 грн	201	631
2. Відображення податкового кредиту з ПДВ - 84 718,20 грн	641	631
Операції з надходження виробничих запасів при попередній оплаті		
3. Перераховано аванс постачальнику - 508309,21 грн.	371	311
4. Відображено ПДВ з авансу - 84718,20 грн.	644	641
5. Отримано виробничі запаси (сталь оцинкована) — сума без ПДВ: 423 591,01 грн	201	631
6. Відображено податковий кредит (ПДВ - 84 718,20 грн)	641	631
7. Закриття зобов'язань перед постачальником за раніше сплаченим авансом – 508309,21 грн.	631	371

Розрахунки з приводу надходження виробничих запасів, придбаних у вітчизняних постачальників відображаються на субрахунку 631 у розрізі контрагентів (Епіцентр, Західресурс,. ПП КАДР, ТОВ Лист Галичина, ТзОВ Металікум, ПП «Дах стиль» ТзОВ РОМ ЛТД та ін.) - – див.рис.2.4.

ТСПредприятие - бухгалтерский учет для Украины: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "МЕТАЛІКА"

По всім фірмам

Зформовано 12.03.25 в 10:21:19 Ляля_Гара

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 631
Контрагенти
за Грудень 2024 р.

Субkonto	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
АВТОЮС ТзОВ 4694637				5,260.00		5,260.00
Бінотел ТОВ 38021032			3,975.00	3,975.00		
Будинки та споруди ПБ ТзОВ 44241004			1,275.00	1,275.00		
Була В.Д. 2546906535		249,954.30				249,954.30
ВВ-АТ ЛАНТ ТзОВ 41950494		44,448.58		3,391.20		47,839.58
ВІДЕНСЬКА КАВА ТзОВ 14344944			6,930.00	6,930.00		
Ворк Україна ТОВ 41544489			5,780.00	5,780.00		
ВОРЛД ОФ СТИЛ ТзОВ 44592608				1,628,070.00		1,628,070.00
ГІДРОФІС ТзОВ 40236990		0.01				0.01
ГРН МОУНТЕЙН ТОВ 38325645			19,200.00	19,200.00		
Дерикакуміелі Онлайн ТОВ 39083321			612.00	612.00		
Еліцентр К 32490244			5,938.00	5,938.01		0.01
ЗАХД РЕСУРС ТОВ логістична компанія 35354460		5,400.00	5,400.00			
КАДР ПП 23271264			8,302.00	8,302.00		
КАР-СЕРВІС ТЗОВ 38701257			1,051.99	1,051.99		
КЛІП ЦЕНТР ТзОВ 38169107			9,063.94	9,063.94		
Кравцов Віталій Олександрович ФОП 3462103814		13,000.00	13,000.00			
ЛЕОДІЯ ПП 34187342		408,787.19				408,787.19
ЛЕОПОРТ МІНЦ ТзОВ 36232915		4,400.00		900.00		5,400.00
ЛІСТ ГАЛИЧЧИНА ТОВ 45185568		2,933.00	2,933.00	2,933.00		2,933.00
Львівенергозбут ТОВ ЦОК м. Івано-Франківськ 42092130		29,193.89	29,193.89	23,006.63		23,006.63
Львівенерго ПрАТ 09131567		324.76	324.76			
Мендрівський В.В. ФОП 398180371		40,800.00				40,800.00
Металікум ТзОВ 44505893		0.02				0.02
Металопластмас ТОВ 37286876		25,500.96		44,015.19		69,516.15
Модуль-Україна ТзОВ 37863825		0.03				0.03
НОВА ПОШТА ТОВ 31316718		2,201.82	2,201.82	5,585.50		5,585.50
ОСТВІНЦЬ УКРАЇНА ТОВ 38369454		798,577.36	798,577.36	42,800.00		42,800.00
Перістик Віра Олександрівна 2246718322			6,180.00	6,180.00		
ПП "ДАХ СТИЛЬ" 38066597		40,680.00		20,340.00		61,020.00
Раце Павло Аурелович ФОП 3348416235			1,766.00	1,766.00		
РОМ ЛТД ТзОВ 20798716		1,209,483.80				1,209,483.80
Свинстун Роман Юрійович 2733312939		15,163.00	15,163.00	16,762.00		16,762.00
Сидорович та Партнери "Адвокатська компанія 25261428		16,000.00	16,000.00			
Староста Юрій Тарасович ФОП 38320056			34,700.00	34,700.00		

Рис.2.4. Дані оборотно-сальдової відомості Т-ОВ «Металіка Профіль» за грудень 2024 року по субрахунку 631

Для проведення розрахунків з іноземними постачальниками ТОВ «Металіка Профіль» має відкрито рахунок у Євро та купляє сировину для виготовлення профілів, штахет та черепиці у іноземних постачальників. Облік розрахунків з іноземними постачальниками ТОВ веде на субрахунку 632 за контрагентами (BW WLACIAW NRYBA S.K.A., SAVIO SP.Z.O.O, DACHPOL2 DAMIAM GRUSZKA (POLSKA) та ін.).

При придбанні виробничих запасів (сталі оцинкованої) у іноземних постачальників для виробничих потреб, ТОВ «Металіка профіль складає такі кореспонденції рахунків:

1. Відображення заборгованості перед постачальником (за договором у євро) - *(на підставі митної декларації та/або інвойсу — первісне визнання зобов'язання):*

Дт 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»

Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»

(сума у валюті згідно інвойсу до моменту сплати, без ПДВ)

2. Визнання митної вартості запасів (з урахуванням курсу НБУ):

Дт 20 «Виробничі запаси» (субрахунок 201 «Сировина і матеріали»)

Кт 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»

(за курсом НБУ на дату оформлення імпорту)

3. Відображення сум ПДВ, сплаченого при імпорті:

Дт 641/ПДВ

Кт 311 (або 312) «Поточні рахунки в іноземній/національній валюті»

(на підставі митної декларації)

4 Фактична оплата постачальнику у валюті (євро):

Дт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»

Кт 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»

5. Відображення курсових різниць (на дату погашення зобов'язання) – *якщо курс змінився між моментом визнання зобов'язання та оплатою:*

• При курсі на дату оплати > курсу на дату визнання заборгованості:

Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці»

Кт 632

• При курсі на дату оплати < курсу на дату визнання заборгованості:

Дт 632

Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці»

Для прикладу, беручи дані з бухгалтерської довідки (дані умовні), наведемо кореспонденції рахунків з придбання виробничих запасів (сировини) у іноземного постачальника у Таблиці 2.10.

Бухгалтерська довідка №1

ТОВ «Металіка Профіль»

Дата: 06.05.2025

Підстава: Інвойс № INV-456 від 25.04.2025, митна декларація № UA123456/2025/00001, платіжне доручення № 115 від 03.05.2025

Суть операції: Придбання оцинкованої сталі у іноземного постачальника BW WLACŁAW NRYBA S.K.A. на умовах імпорту.

Сума інвойсу: €20 000

Курс НБУ на дату митного оформлення (25.04.2025): 41,20 грн/євро

Курс НБУ на дату оплати (03.05.2025): 41,70 грн/євро

Митна вартість: 824 000 грн

Сума ПДВ: 164 800 грн

Фактично оплачено: 834 000 грн

Курсова різниця: 10 000 грн (негативна).

Примітка бухгалтера: Виробничі запаси (оцинкована сталь) оприбутковані на склад для подальшого використання у виробництві. Курсові різниці обліковані на дату здійснення оплати.

Таблиця 2.10.

Таблиця кореспонденції рахунків згідно Довідки №1

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума (грн)	Примітка
1	Визнано зобов'язання перед іноземним постачальником	632	685	824 000	€20 000 × 41,20 грн
2	Відображено оприбуткування сталі оцинкованої	201	632	824 000	Сировина на склад
3	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	311	164 800	ПДВ при імпорті
4	Оплата постачальнику в євро	685	312	834 000	€20 000 × 41,70 грн
5	Відображено курсову різницю (негативну)	945	632	10 000	834 000 – 824 000

Якщо курс на дату оплати нижчий, ніж на дату визнання зобов'язання, то виникає позитивна курсова різниця — тобто підприємство сплатило менше гривень, ніж обліковувало заборгованість. У цьому випадку п'ята господарська операція у вищенаведеній Таблиці 2.10 буде відображати позитивну курсову різницю та визнання доходу від курсової різниці кореспонденцією рахунків:

Д-т – 632

К-т – 714 (на суму позитивної різниці).

Для прикладу: якщо Інвойс: €20 000, Курс НБУ на дату митного оформлення: 41,20 грн/€, Курс НБУ на дату оплати: 40,50 грн/€, Визнано заборгованість: 824 000 грн ($20\,000 \times 41,20$). Фактично оплачено: 810 000 грн ($20\,000 \times 40,50$), позитивна курсова різниця буде становити - 14 000 грн ($824\,000 - 810\,000$).

Для забезпечення потреб виробництва у матеріальних ресурсах, ТзОВ «Металіка профіль» здійснює закупівлю виробничих запасів відповідно до умов укладених договорів купівлі-продажу. На підставі цих договорів, а також наданих довіреностей на одержання цінностей, у бухгалтерії постачальника оформлюються відповідні документи — накладні-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) продукції або товарно-транспортні накладні у разі транспортування вантажів автомобільним транспортом.

У обох випадках перший примірник накладної-вимоги або товарно-транспортної накладної, підписаний отримувачем, залишається у комірника підприємства-постачальника як підтвердження факту передачі матеріалів. Другий примірник, підписаний комірником, передається представнику ТзОВ «Металіка профіль», який відповідає за отримання матеріальних цінностей.

Відображення у бухгалтерському обліку використання виробничих запасів відображається за типовими кореспонденціями рахунків, відображених у таблиці 2.11. [8; 11; 18; 23; 31]

Таблиця 2.11.

Відображення в обліку використання виробничих запасів у ТзОВ

Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Використано виробничі запаси для потреб виробництва	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси для капітального будівництва, яке ведеться ТОВ	151 «Капітальне будівництво»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси для виготовлення ОЗ	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси для виготовлення інших необоротних матеріальних активів	152 «Придбання (виготовлення) інших НМА»	20 «Виробничі запаси»
Списано виробничі запаси для виправлення браку	24 «Брак у виробництві»	20 «Виробничі запаси»
Переведено запаси до складу това-рів для продажу в мережах збуту	28 «Товари»	20 «Виробничі запаси»
Списано суму недостачі виробничих запасів, виявленої при Інвентаризації	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»
Одночасно нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	641 «Розрахунки за податками»
Використано виробничі запаси на загальновиробничі потреби	91 «Загальновиробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси на загальногосподарські потреби, пов'язані з управлінням і обслуговуванням ТОВ	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси на забезпечення збуту	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»
Використано виробничі запаси для утримання невиробничих підрозділів ТОВ	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»

Аналітичний облік вибуття виробничих запасів на ТзОВ «Металіка Профіль» ведеться на основі первинних документів як у кількісному, так і у вартісному вираженні. Інформація про вибуття запасів накопичується у відповідних оборотних відомостях. Бухгалтер формує дані по кожному виду запасів і структурному підрозділу, на який відносяться відповідні витрати.

З огляду на сезонність попиту на будівельні матеріали, ТзОВ «Металіка Профіль» активно використовує планування запасів, визначаючи оптимальний рівень матеріалів для збереження безперервності виробництва. Крім того, частину матеріалів закупають за попередніми договорами з фіксованою ціною, що дозволяє стабілізувати витрати в умовах інфляційних коливань.

Таким чином, особливості обліку виробничих запасів на ТзОВ «Металіка Профіль» обумовлені специфікою діяльності підприємства, широким асортиментом матеріалів, використанням сучасних облікових систем та необхідністю постійного контролю за ефективністю використання ресурсів. Від організованості обліку залежить не лише точність фінансової звітності, а й загальна рентабельність виробничої діяльності компанії.

2.3. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку виробничих запасів

У сучасних умовах ефективно ведення бухгалтерського обліку неможливе без впровадження комп'ютерних інформаційних систем, що забезпечують автоматизацію облікових процесів, оперативність прийняття управлінських рішень та зменшення впливу людського фактора [50]. ТзОВ «Металіка Профіль», як одне з найбільших підприємств з виробництва та оптової торгівлі покрівельними матеріалами із металу на Заході України, активно використовує сучасні програмні засоби для ведення обліку, зокрема програмні комплекси 1С:Підприємство 8.3. та М.Е.Дос.

1С має налагоджений алгоритм аналітичного обліку за рахунком 20 «Виробничі запаси» та веде облік з точки зору трьох видів субрахунків

(сукупності значень, що використовують у аналітичному обліку рахунків): номенклатура продуктів, місць утримання та партії, та у двох примірниках: вартісному і натуральному.

Для прикладу, при надходженні металопрокату на склад (рулонної сталі для виготовлення профнастилу), бухгалтер ТзОВ створює у системі документ «Прибуткова накладна», в якому зазначається постачальник, номенклатура товару, кількість, ціна та інші реквізити. Після проведення документа програма автоматично формує відповідні бухгалтерські проведення:

Дт 201 «Сировина і матеріали» – Кт 631 «Розрахунки з постачальниками».

У подальшому при передачі металу у виробництво створюється документ «Вимога-накладна», що фіксує факт внутрішнього переміщення запасів:

Дт 23 «Виробництво» – Кт 201 «Сировина і матеріали».

Також система дозволяє вести кількісно-сумовий облік у розрізі складів, партій, серій і навіть характеристик продукції, що є важливим для точного контролю обліку матеріалів.

У програмі можна сформувані оборотно-сальдову відомість за рахунком 20 або за окремим субрахунком за місцями зберігання (див.рис.2.5.)

Зформовано 12.03.25 в 10:20:23 Діпа_Гера

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 201
Місця зберігання; ТМЦ
за Грудень 2024 р.

ІНВОИТО	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
	19,076,883.48		2,853,540.99	4,714,499.15	17,015,345.32	
	357,566.774		52,019,000	84,071,806	325,254,869	
ИИ з лакофарбок	615.66				615.66	
Щ 01162	24,095				24,095	
ИИ з ІР0,00мм ГЛЯНЦ	0.06				0.06	
	0.002				0.002	
ИИ з ІР0,00мм ГЛЯНЦ	24,710.87				24,710.87	
	665.354				665.354	
ИИ з ІР0,75 мм ГЛЯНЦ	166,984.76			3,454.34	163,507.42	
	4,591.299			94.991	4,496.299	
ИИ з ІР0,70мм ГЛЯНЦ	260.36				260.36	
	9.378				9.378	
ИИ з ІР0,30мм ГЛЯНЦ	629.54				629.54	
	24.866				24.866	
ИИ з ІР0,34мм ГЛЯНЦ	936.21				936.21	
	21.325				21.325	
ИИ з ІР0,32мм ГЛЯНЦ	2,487.17				2,487.17	
	44.983				44.983	
ИИ з ІР0,35мм ГЛЯНЦ	15,488.29			4,187.16	11,301.13	
	209.639			75.923	204.816	
ИИ з ІР0,35мм МАТ	479,366.07			280,745.01	99,621.06	
	6,628,664			6,851,155	1,777,509	
ИИ з ІР0,36мм ГЛЯНЦ	168.71				168.71	
	3.327				3.327	
ИИ з ІР0,36мм МАТ	57,388.29				57,388.29	

Строки (01.01.25-31.12.25) | Приходні накладні (01.01.25-31.12.25) | Оборотно-сальдова відомість по рахунку | Оборотно-сальдова відомість по рахунку

Рис.2.5. Приклад формування Оборотно-сальдової відомості ТзОВ по субрахунку 201 «Сировина і матеріали»

Для електронного документообігу, зокрема при обміні податковими накладними, актами виконаних робіт, товарно-транспортними накладними та іншими первинними документами, підприємство використовує програмний комплекс М.Е.Дос. Ця система забезпечує легкий обмін юридично значущими документами з контрагентами та податковими органами.

Після реєстрації податкової накладної у 1С, бухгалтер за допомогою інтеграції з М.Е.Дос експортує її у форматі XML та надсилає контрагенту через електронний канал. Після підписання накладної обома сторонами файл автоматично зберігається у внутрішньому архіві програми та відображається у податковій звітності.

Формування декларацій з ПДВ здійснюється автоматизовано. У ТОВ є Книга обліку продаж і Книга обліку придбання. Автоматизоване формування передбачає запис у Книзі купівлі та ПН. Передається звітність з ПДВ з електронним підписом через засоби Інтернету.

Для підприємств, що використовують Арт Звіт Про, у податковому обліку є можливість створення запиту на отримання ПН та заповнення електронної форми ПН. Приклад створення запиту та відображення звітів, отриманих фіскальною службою, подано на рис.2.6.- 2.8.

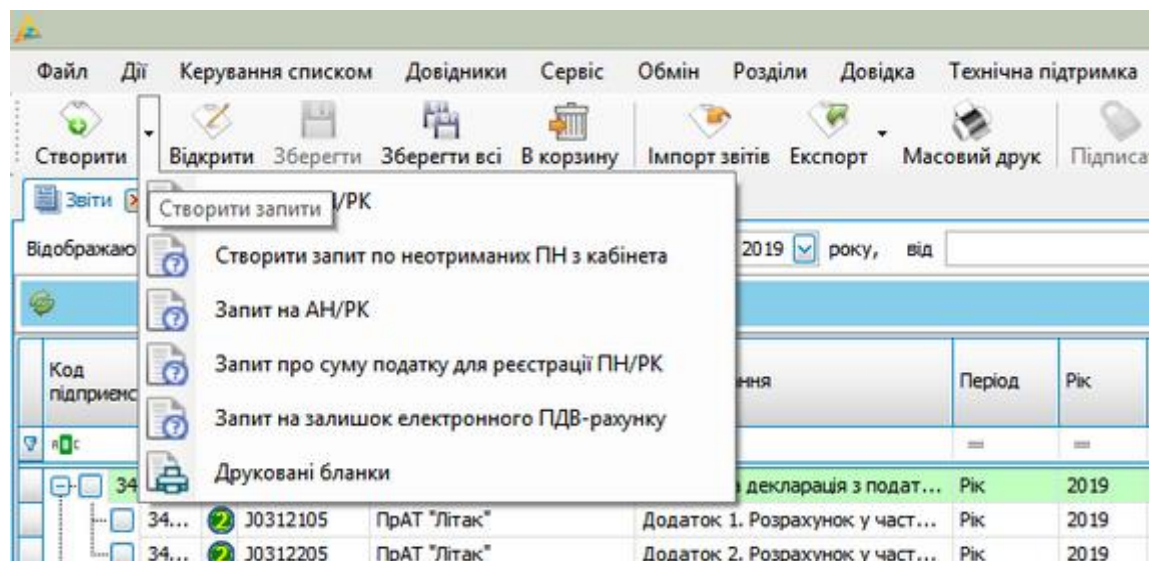

Рис.2.6. Вибір операції для створення запиту на ПН [49]

Код підприємства	Код типу заявки	Назва підприємства	Найменування	Період	Рік	Статус	Дата відправки	Дата останньої зміни	Стан заявки	Порядковий номер документа	Дата заявки
34554...	31300404	ПраТ "Літак"	ЗАЯВКА про отримання довідки...	Жовтень	2019	Відправлений	10.10.2019...	10.10.2019...	Затятий	1	10.10.2019
34554...	31300107	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Листопад	2019	Відправлений	14.11.2019...	14.11.2019...	Затятий	1	11.11.2019
34554...	31300107	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Листопад	2019	Відправлений	14.11.2019...	14.11.2019...	Затятий	2	12.11.2019
34554...	31300107	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Листопад	2019	Відправлений	14.11.2019...	14.11.2019...	Затятий	3	13.11.2019
34554...	31300107	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Листопад	2019	Відправлений	14.11.2019...	14.11.2019...	Затятий	4	14.11.2019

Рис. 2.7. Приклад перегляду створених запитів ПН [49]

Код підприємства	Код типу заявки	Назва підприємства	Найменування	Період	Рік	Статус	Дата відправки	Дата останньої зміни	Стан заявки	Порядковий номер документа	Дата заявки
34554...	300104	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Квітень	2018	Відправлений	17.04.2018...	17.04.2018...	Затятий	1	01.04.2018
34554...	31300104	ПраТ "Літак"	Заявка щодо отримання відомос...	Квітень	2018	Відправлений	17.04.2018...	17.04.2018...	Затятий	2	02.04.2018

Рис.2.8. Зразок переходу до перегляду отриманих квитанцій [49]

У результаті цього перегляду у головному вікні відображається додаткова вкладка, у якій обирається позначка відповіді.

Варіанти відповідей можуть бути:

- Інформація щодо наявності зареєстрованих ПН/РК в ЄРПН відсутня чи виявлена помилка реєстрації даних;
- В ЄРПН знайдено зареєстровані ПН/РК і вся інформація надійшла у повному обсязі;
- В ЄРПН знайдено зареєстровані ПН/РК, однак документи надійшли не у повному обсязі (це можливо у випадку. Коли Витяг та документи ПН/РК надходять від ДПСУ у різних електронних листах).

Для перегляду накладної, обравши рядок із запитом, необхідно натиснути на позначку «Відповіді» і на вкладці «Податкові накладні» буде відображено ПН, якщо у параметрах встановлено ознаку «Імпорт документу з квитанцією».

Серед переваг М.Е.Дос — зручний інтерфейс для моніторингу статусів документів, система повідомлень про реєстрацію/відмову у прийнятті, автоматичне оновлення форм звітності тощо. Надзвичайно важливо, щоб операції з ПДВ мали відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Тому, за

податковою накладною в 1С (приклад на рис.2.9.), можна автоматично сформувати проведення (рис.2.10.)

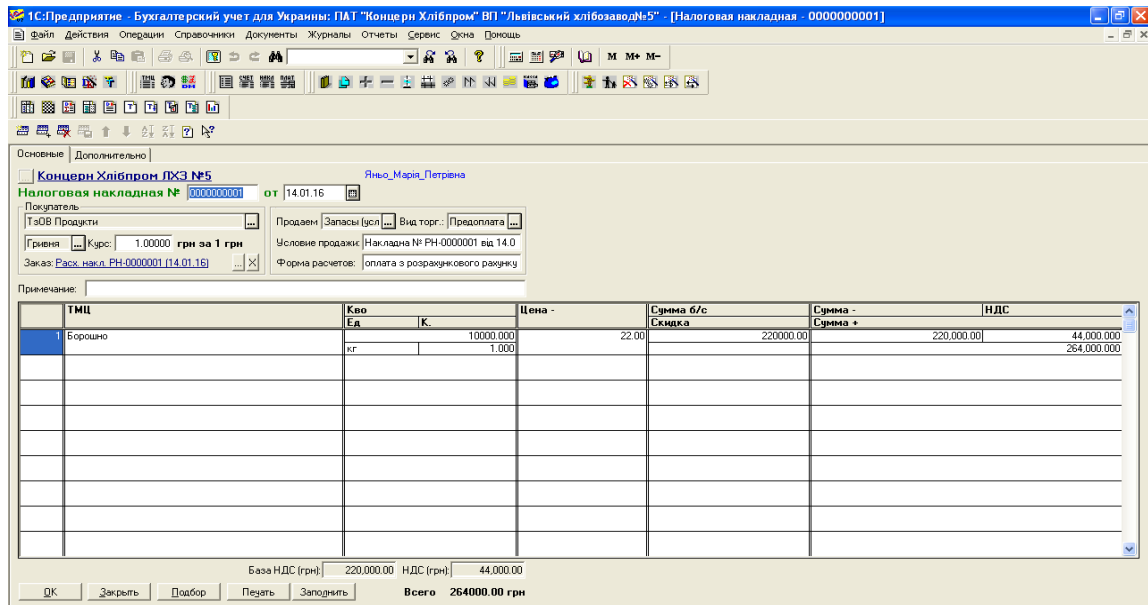

Рис.2.9. Приклад формування документу «Податкова накладна» в 1С (умовний)

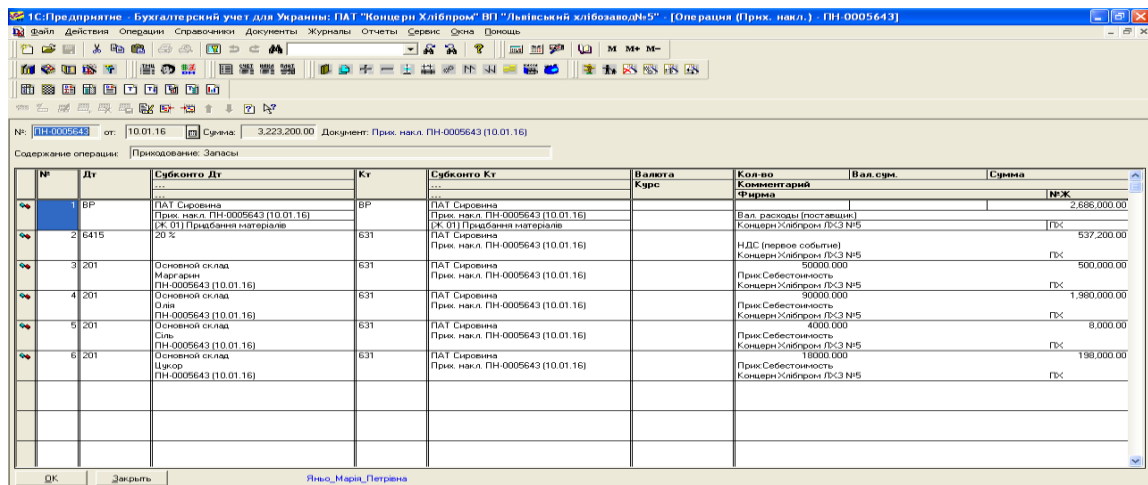

Рис.2.10. Приклад формування проведення в 1С в документі «Прибуткова накладна» (умовний)

Застосування програмних продуктів 1С:Підприємство та М.Е.Дос у ТОВ «Металіка профіль» дозволяє значно підвищити ефективність обліку виробничих запасів, забезпечити прозорість операцій, мінімізувати помилки, а також своєчасно формувати фінансову та податкову звітність відповідно до чинного законодавства України.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

3.1. Мета, зміст, завдання і джерела інформації аудиту виробничих запасів

Виробничі запаси посідають ключове місце в системі управління витратами підприємства, адже саме вони формують основу собівартості продукції, робіт і послуг. Матеріальні витрати, що припадають на виробничі запаси, часто становлять понад половину загальної собівартості, досягаючи 57–68% [25]. Відповідно, правильність їх обліку безпосередньо впливає на формування фінансового результату підприємства, достовірність звітності, оцінку фінансового стану, оборотність оборотних коштів та ефективність управлінських рішень.

Основною метою аудиторської перевірки виробничих запасів на кожному підприємстві є визначення законності, достовірності та обґрунтованості операцій, що пов'язані з виробничими запасами, а також правильного відображення їх у бухгалтерському обліку і звітності [37; 38; 45]

У цьому контексті аудит виробничих запасів виконує надзвичайно важливу функцію — він покликаний підтвердити об'єктивність, повноту і правдивість відображення господарських фактів, що стосуються руху та залишків запасів.

Метою аудиту є формування незалежної професійної думки аудитора щодо того, чи відповідає фінансова інформація про запаси вимогам чинного законодавства, нормативно-правових актів і загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку [16]. Йдеться не лише про відповідність звітності встановленим нормам, а й про надання користувачам надійної інформації, що дозволяє адекватно оцінити діяльність підприємства.

Підсумовуючи твердження стосовно мети аудиту виробничих запасів, вважаємо, що метою аудиту виробничих запасів на ТОВ «Металіка Профіль» є встановлення достовірності, повноти та правильності ведення бухгалтерського обліку, оцінки, оприбуткування, зберігання, руху та використання виробничих

запасів, а також виявлення можливих порушень, ризиків та резервів підвищення ефективності управління ними.

Водночас аудит охоплює не лише бухгалтерський облік, а й ширше поле дослідження — він вивчає внутрішній контроль, управлінські процеси та ризики зловживань.

Відповідно до поставленої мети, аудит виробничих запасів передбачає виконання наступних завдань [37; 38; 39; 45]:

- перевірка відповідності організації обліку виробничих запасів вимогам чинного законодавства, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та внутрішніх нормативних документів підприємства.

- оцінка правильності документального оформлення операцій з придбання, оприбуткування, переміщення, використання, повернення та списання виробничих запасів.

- аналіз системи зберігання запасів, дотримання вимог щодо матеріальної відповідальності, складського обліку та проведення інвентаризацій.

- перевірка правильності оцінки запасів у бухгалтерському обліку відповідно до встановлених методів (ФІФО, середньозважена вартість тощо) та їх відповідності первісній вартості.

- встановлення фактичної наявності виробничих запасів та їх відповідності даним бухгалтерського обліку за результатами інвентаризації.

- виявлення надлишкових, застарілих або зіпсованих запасів, що не використовуються у виробництві.

- оцінка ефективності використання запасів у процесі виробничої діяльності, зокрема щодо рівня їх обіговості та впливу на собівартість продукції.

- перевірка впливу операцій з виробничими запасами на податкові зобов'язання підприємства, зокрема з ПДВ та податку на прибуток.

- розробка рекомендацій щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю за рухом запасів з метою запобігання втратам та підвищення ефективності управління ними.

Серед основних завдань аудиту виробничих запасів варто виокремити перевірку правильності визнання запасів як активів, відповідності методів оцінки чинному законодавству, дотримання обраної облікової політики, ефективності внутрішнього контролю, точності та своєчасності документального оформлення операцій. Окрема увага приділяється виявленню можливих порушень або незаконного використання запасів.

Основні завдання, на думку Назаренка І.М. та Місюрова О.В., виокремлюються на певних стадіях аудиту (рис.3.1.).

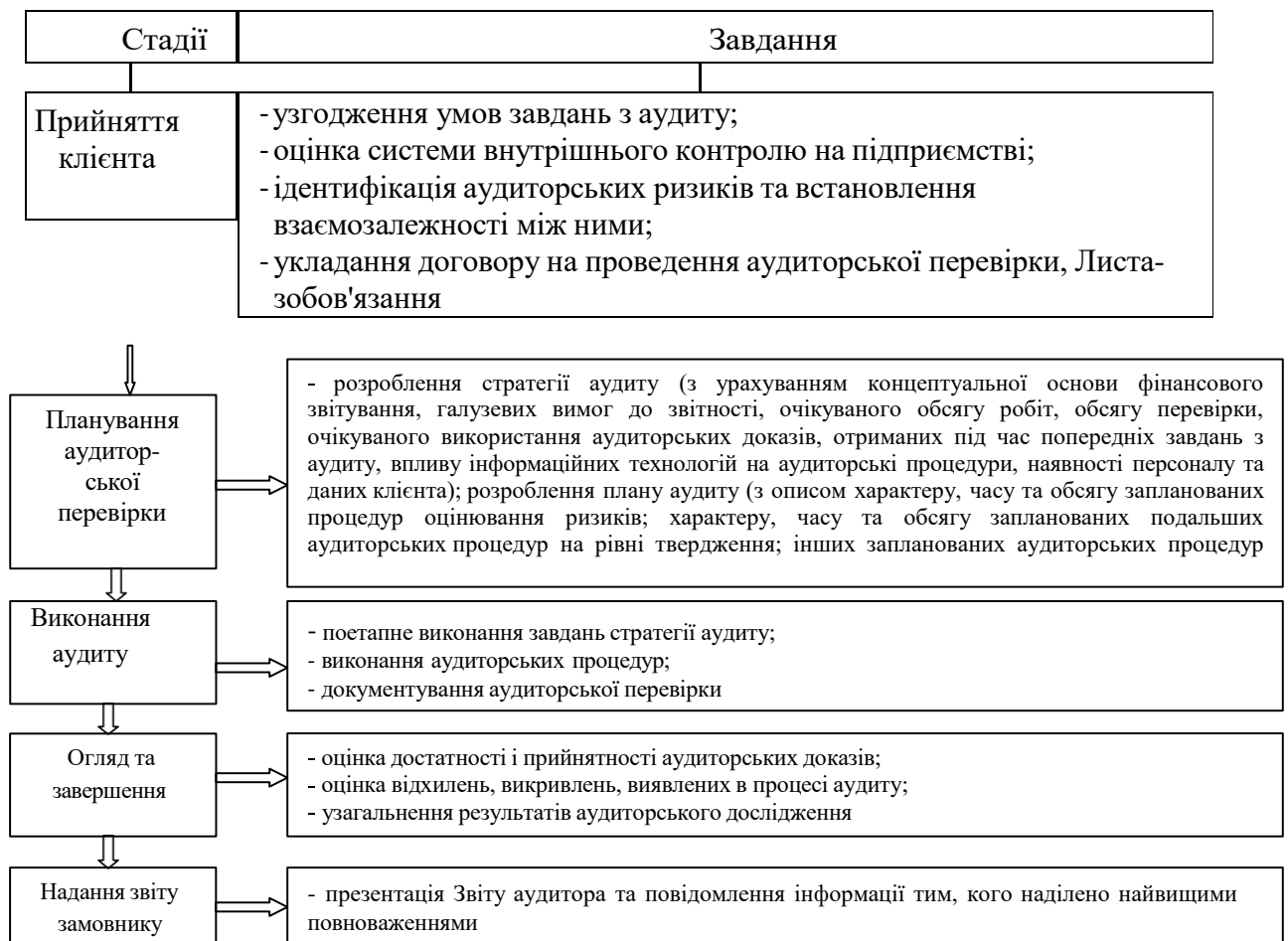

Рис.3.1 Послідовність аудиторської перевірки
[37, с.1317; 38]

Загалом, аудит виробничих запасів має на меті не лише перевірку бухгалтерських записів, а й забезпечення довіри до фінансової звітності підприємства. Його результати є важливими для широкого кола зацікавлених

сторін — від керівництва і власників до інвесторів, кредиторів і державних органів. Саме тому якісний аудит запасів є необхідною умовою прозорого та ефективного функціонування підприємства в умовах сучасної економіки.

Реалізація наведених завдань дозволяє всебічно оцінити стан обліку і контролю за виробничими запасами на підприємстві, виявити порушення, недоліки та можливості їх усунення з урахуванням специфіки діяльності ТОВ «Металіка Профіль».

Джерелами інформації для аудиту виробничих запасів є первинні документи. Облікові реєстри з обліку виробничих запасів, фінансова звітність та ін. джерела (Таблиця 3.1.)

Таблиця 3.1.

Джерела інформації для аудиту виробничих запасів ТОВ «Металіка Профіль»

№ з/п	Джерело інформації	Характеристика та зміст
1	Первинні документи	Накладні, товарно-транспортні накладні (ТТН), акти приймання-передачі, прибуткові та видаткові ордери, акти списання, лімітно-забірні картки. Відображають факт надходження, переміщення, зберігання, списання запасів.
2	Облікові реєстри	Відомості, оборотно-сальдові відомості з рахунків 20, 22, 23, 91 тощо.
3	Головна книга	Містить підсумкові дані щодо руху та залишків виробничих запасів, необхідна для звірки з обліковими реєстрами.
4	Фінансова звітність	Баланс (форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2), Примітки до річної фінансової звітності. Дають загальну інформацію про оцінку і структуру запасів.
5	Інвентаризаційні відомості	Дані про фактичну наявність запасів на складах та відхилення від облікових даних.
6	Облікова політика підприємства	Визначає методи оцінки запасів, порядок документування господарських операцій, строки інвентаризації.
7	Внутрішні положення та інструкції	Положення про матеріально-відповідальних осіб, графіки інвентаризацій, правила обліку на складі, внутрішні інструкції з обігу сировини.
<i>Продовження таблиці 3.1.</i>		
8	Договори постачальниками	3 Містять умови поставок, ціни, строки постачання, відповідальність сторін. Важливі для підтвердження правомірності придбання запасів.

9	Податкова звітність	Декларації з ПДВ, документи про митне оформлення імпортованих матеріалів, податкова накладна.
10	Акти внутрішнього контролю	Протоколи службових розслідувань, перевірок, доповідні записки щодо порушень або нестач запасів.

Тобто, до джерел аудиту виробничих запасів можна віднести будь-яку документацію пов'язану з обліком, рухом, зберіганням, виробничих запасів.

3.2. Методичні прийоми проведення аудиту виробничих запасів

Аудит виробничих запасів на підприємстві, що спеціалізується на оптовій торгівлі деревиною та будівельними матеріалами, повинен враховувати як загальні вимоги чинного законодавства, так і специфіку діяльності ТОВ «Металіка Профіль» [15]. З огляду на те, що виробничі запаси займають значну частку в активах підприємства, їх перевірка є пріоритетним напрямом аудиторського дослідження.

Теоретико-методологічні підходи до проведення аудиту виробничих запасів розкриваються у багатьох працях, зокрема Н.І.Гордієнко, І.М.Назаренко, О.В.Харламової та ін. [37] і регламентовані Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг [35].

Проведення аудиту та вибір можливих прийомів потребує розуміння аудитором законодавчої і нормативної бази та передбачає проведення відповідних процедур (рис.3.2.).

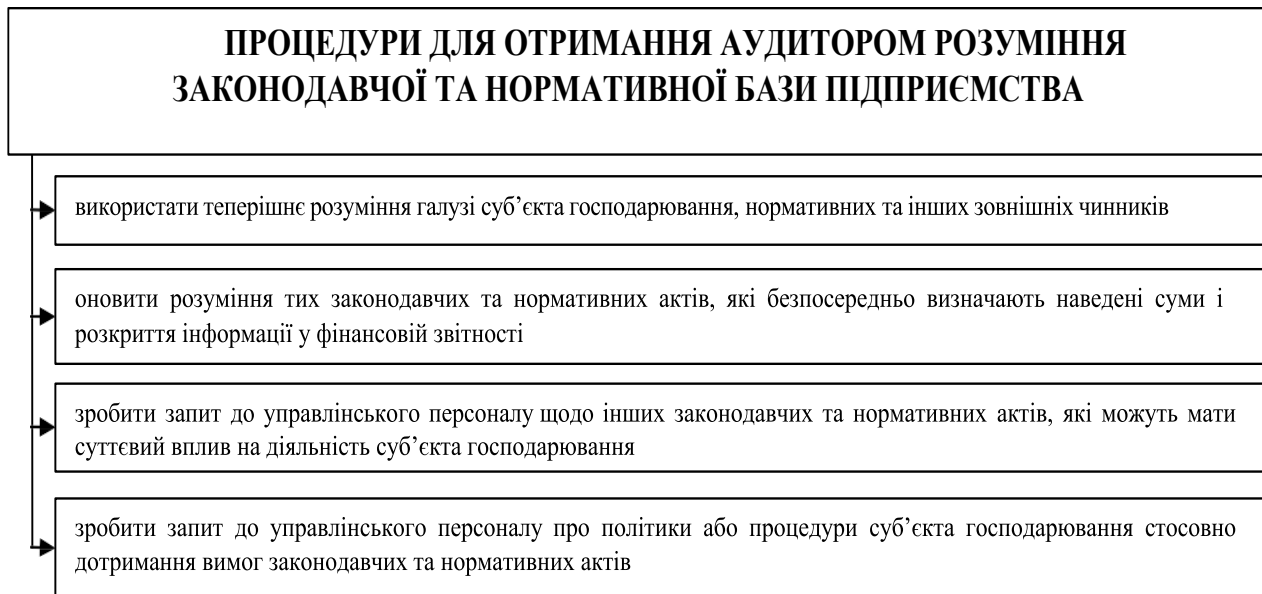

Рис.3.2. Перелік процедур для отримання аудитором розуміння законодавчої та нормативної бази підприємства [37. С.1314; 45, с.210]

Досліджуючи методику аудиту запасів, автори пропонують використовувати різні прийоми і способи перевірки – нормативна перевірка, інвентаризація, контрольне порівняння, зіставлення документальних даних, зустрічна перевірка, арифметична перевірка, перевірка правильності розрахунку норм природніх втрат, документальна перевірка договорів на повну матеріальну відповідальність та розрахунку податків, зборів і платежів тощо [37; 38; 45; 46].

Для досягнення мети аудиту, яку ми окреслили у п.п.3.1. даної роботи, застосовуються комплексні методичні прийоми, які класифікуються за різними критеріями: за методами отримання інформації, способами аналізу та контролю, а також за стадіями аудиторського процесу.

Таблиця 3.2.

Методичні прийоми аудиту виробничих запасів

ТзОВ «Металіка Профіль»

з/п	Методичний прийом	Сутність застосування на підприємстві	Очікуваний результат
1	Інвентаризація	Фізичний огляд та звіряння фактичної наявності матеріалів на складі з даними бухгалтерського обліку	Виявлення лишків, нестач, зношення
2	Документальна перевірка	Аналіз первинних документів (накладні, акти, ордери) щодо надходження, переміщення, списання запасів	Встановлення обґрунтованості господарських операцій
3	Логічний контроль	Виявлення невідповідностей у логіці обліку: наприклад, списання без надходження	Виявлення помилок або ознак зловживань
4	Арифметична перевірка	Перевірка точності підрахунків у відомостях, картках обліку запасів	Виправлення арифметичних помилок
5	Зустрічна перевірка	Зіставлення даних постачальників і підприємства-отримувача запасів	Виявлення фіктивних або подвійних операцій
6	Аналіз динаміки залишків	Оцінка змін у залишках виробничих запасів у розрізі періодів	Виявлення надлишкових або повільно обертових запасів
7	Оцінка внутрішнього контролю	Аналіз системи обліку та контролю за рухом запасів на підприємстві	Визначення ступеня надійності облікової системи

Сформовано автором

Важливою складовою аудиторської перевірки є виявлення та аналіз помилок або порушень, що можуть виникати в процесі обліку запасів. У таблиці 3.3. нами згруповано можливі типові помилки в обліку виробничих запасів, які виявляються під час проведення аудиту.

Таблиця 3.3.

Типові помилки в обліку виробничих запасів, виявлені під час аудиту

№ з/п	Характеристика порушення	Можливі причини	Потенційні наслідки для підприємства
1	Відсутність підтверджувальних документів	Неналежна організація документообігу	Завищення витрат або недостовірні залишки
2	Списання запасів без фактичного використання	Недостатній контроль з боку матеріально відповідальних осіб	Зловживання, крадіжки
3	Подвійне відображення одного постачання	Помилки при ручному введенні даних	Завищення собівартості продукції
4	Незастосування методу обліку (ФІФО, середньозважена тощо)	Порушення облікової політики	Недостовірна оцінка запасів та прибутку
5	Відсутність періодичних інвентаризацій	Ігнорування внутрішніх інструкцій	Невиявлення нестач і псування запасів

Застосування наведених методичних прийомів дозволяє аудитору всебічно дослідити стан обліку виробничих запасів, оцінити ефективність внутрішнього контролю та сформулювати обґрунтовану думку щодо достовірності даних фінансової звітності. Виявлені порушення, якщо такі мають місце, повинні бути належно задокументовані в аудиторському висновку (Звіті незалежного аудитора) з відповідними рекомендаціями для усунення виявлених недоліків.

3.3. Результати проведення аудиту виробничих запасів

Проведення аудиту (внутрішнього) виробничих запасів на ТОВ «Металіка Профіль» дало змогу комплексно оцінити стан обліку, контрольних процедур та достовірність інформації, що подається у фінансовій звітності. Аудиторська перевірка здійснювалася відповідно до затвердженої програми з урахуванням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також внутрішніх регламентів підприємства.

Аудиторський процес на ТзОВ «Металіка Профіль» щодо аудиту виробничих запасів передбачає певний алгоритм дій (рис.3.3).

Рис. 3.3. Алгоритм аудиторського процесу виробничих запасів [16; 45]

Перед проведенням аудиту для обрання процедур ми з'ясували, що ТОВ «Металіка Профіль» використовує спрощену форму бухгалтерського обліку з елементами автоматизованої системи обробки даних. Облік запасів ведеться відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси». Підприємство застосовує метод середньозваженої собівартості для оцінки вибуття запасів, що відповідає обраній обліковій політиці.

Виробничі запаси зберігаються на центральному складі підприємства та на окремих ділянках у виробничому підрозділі. Ведеться аналітичний облік запасів у розрізі номенклатурних номерів, що дозволяє забезпечити оперативний контроль за їх рухом.

Для проведення аудиту нами складено План аудиту – оформлений у вигляді Таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

План
аудиту на ТЗОВ «Металіка Профіль»

№ з/п	Етап аудиту	Зміст робіт	Термін виконання	Відповідальні особи
1	Підготовчий	Ознайомлення з діяльністю підприємства, обліковою політикою, внутрішнім контролем	1-й день	Аудитор
2	Планування	Розробка програми аудиту, визначення зон ризику	1-й день	Аудитор
3	Проведення перевірки (основний етап)	Перевірка правильності ведення обліку, оцінки, списання, зберігання запасів	2–4 день	Аудиторська група
4	Завершальний	Підготовка висновків, формулювання рекомендацій, складання аудиторського звіту	5 й день	Аудитор, керівник групи

На підставі вищенаведеного Плану нами було розроблено Програму аудиту виробничих запасів для ТОВ – Таблиця 3.5.

Таблиця 3.5.

Програма аудиту виробничих запасів ТОВ «Металіка Профіль»

№ з/п	Аудиторські процедури	Джерела інформації	Методика виконання	Очікуваний результат
1	Аналіз облікової політики щодо виробничих запасів	Облікова політика, внутрішні положення	Перевірка на відповідність НП(С)БО	Визначення відповідності методів оцінки
2	Ознайомлення зі складським обліком	Журнали обліку, картки складського обліку	Огляд документів	Виявлення організаційного стану обліку
3	Перевірка правильності відображення запасів в обліку	Первинні документи, оборотні відомості	Документальна перевірка	Підтвердження повноти відображення руху
4	Аналіз наявності залишків, що не використовуються	Відомості залишків	Вибірковий аналіз	Виявлення «мертвих» запасів
5	Перевірка документального оформлення операцій із запасами	Накладні, акти списання, інвентаризаційні описи	Формальна та арифметична перевірка	Встановлення правильності документування
6	Перевірка правильності оцінки запасів при списанні	Відомості оцінки, калькуляції	Розрахункова перевірка	Визначення правильності оцінки при вибутті
7	Аналіз дотримання строків і порядку проведення інвентаризацій	Інвентаризаційні описи, накази	Порівняння з нормативами	Оцінка стану контролю за наявністю запасів
8	Оцінка системи внутрішнього контролю за збереженням і витрачанням запасів	Внутрішні інструкції, посадові інструкції	Інтерв'ювання, тестування	Визначення надійності контролю
9	Виявлення можливих зловживань або нецільового використання запасів	Журнали операцій, звіти МВО	Аналітична перевірка, тестування	Виявлення ознак порушень або шахрайства
10	Підготовка аудиторського висновку та рекомендацій	Зведена інформація	Аналітичне узагальнення	Формування обґрунтованого висновку

Нами було проведено аудит взаємоузгодженості показників фінансової звітності щодо виробничих запасів. Зазначимо, що для підприємств, які подають повний пакет річної фінансової звітності, Розділ II «Оборотні активи», рядок 1100 «Запаси» (додаткова стаття 1101 «Виробничі запаси» у ф№ 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) має відповідати сумі рядків у Формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності» (800 «Сировина і матеріали», 810 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби», 820 «Паливо», 830 «Тара і тарні матеріали», 840 «Будівельні матеріали», 850 «Запасні частини», 860 «Матеріали сільськогосподарського призначення»).

У ТОВ «Металіка Профіль» дані про виробничі запаси у ф№1-м Баланс не деталізує і станом на 2023 рік запаси становили 4924,2 тис.грн., а на кінець 2024 – 8777,6 тис.грн. Дані структурного обстеження підприємства за 2024 рік у розділі 5 Запаси виокремлюють виробничі запаси (обліковані на рахунках 20,22 на початок 2024 року 11197,2 тис.грн, а на кінець – 17141,9 тис.грн, що підтверджено залишками на відповідних рахунках у оборотно-сальдовій відомості та Головній книзі.

У ході аудиту були виявлені як позитивні аспекти в організації обліку виробничих запасів, так і окремі недоліки, що потребують усунення. Результати аудиторського дослідження подано в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6.

Результати аудиту виробничих запасів ТОВ «Металіка Профіль»

з/п	Виявлений факт/порушення	Характеристика та наслідки	Рекомендації аудитора
1	Інвентаризація проводилася нерегулярно	Остання інвентаризація запасів була перед складанням річного звіту	Може призвести до необлікованих нестач або лишків
2	Виявлено випадки відсутності підписів на первинних документах	Недотримання вимог оформлення документації	Знижує юридичну силу документів
3	Не відображено частину залишків металу, що зберігалися на підрядному складі	Порушення принципу повноти обліку (було виправлено)	Може викривлювати звітні показники

<i>Продовж.табл.3.б.</i>			
4	Випадки арифметичних помилок при розрахунку собівартості (виправлені під час проведення аудиту)	Знайдено в облікових відомостях (було виправлено)	Може спричинити неправильне нарахування витрат
5	Внутрішній контроль за витрачанням запасів не систематизований	Не фіксуються причини списання понаднормових витрат	Може створювати умови для зловживань

Серед позитивних результатів аудиту слід відзначити:

- відповідність прийнятих методів оцінки запасів чинному законодавству;
- наявність налагодженого аналітичного обліку в розрізі матеріальних груп;
- використання автоматизованої програми обліку, яка дозволяє своєчасно формувати звітність;
- належне ведення складського обліку (ведення карток, оборотно-сальдових відомостей тощо).

На підставі проведеної перевірки можна зробити висновок, що в цілому облік виробничих запасів на ТОВ «Металіка Профіль» організовано на задовільному рівні. Основні методологічні принципи дотримано, облік ведеться відповідно до нормативних вимог. Водночас виявлені недоліки свідчать про необхідність посилення контролю за окремими ділянками облікового процесу, зокрема — за оформленням первинних документів, проведенням інвентаризацій та документуванням списання запасів.

Рекомендації, надані за результатами аудиту, мають бути враховані при удосконаленні системи внутрішнього контролю підприємства, що сприятиме підвищенню достовірності фінансової звітності та ефективності управління матеріальними ресурсами.

За підсумками проведення аудиту виробничих запасів основним результуючим документом є аудиторський висновок (Звіт незалежного аудитора). Саме цей документ офіційно фіксує думку аудитора щодо достовірності та відповідності інформації, що міститься у фінансовій звітності

підприємства, встановленим вимогам законодавства та стандартам обліку [38; 39; 46].

За результатами проведеного аудиту нами сформовано аудиторську думку, що знайшла відображенні у Звіті аудитора «На нашу думку, інформація щодо виробничих запасів, відображена в бухгалтерському обліку ТОВ «Металіка Профіль» за 2024 рік, у всіх суттєвих аспектах відповідає вимогам чинного законодавства України та національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку».

Позитивний аудиторський висновок нами сформований через такі міркування:

- повна відповідність обліку чинному законодавству: облік виробничих запасів ведеться згідно з Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», а також з урахуванням облікової політики підприємства. Суттєвих порушень не виявлено.

- достовірність первинної документації: проведено перевірку накладних, актів списання, звітів матеріально відповідальних осіб. Уся документація правильно оформлена та відображена в обліку.

- належне проведення інвентаризації: інвентаризація виробничих запасів була проведена вчасно (перед складанням річної звітності), згідно з вимогами законодавства. Розбіжності між фактичними та обліковими залишками — незначні, не мають суттєвого впливу на фінансову звітність.

- при проведенні аудиту взаємоузгодженість фінансової звітності щодо виробничих запасів, було, перевірено відповідність статті 1100 «Запаси» форми №1-м «Баланс» з розділом 5 «Запаси» у Формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Хоча у формі №1-м підприємство не деталізує показники за статтями 1101–860, та аудитом підтверджено, що загальна сума запасів на кінець 2024 року (8777,6 тис. грн) узгоджується з обліковими даними та відповідає залишкам у Головній книзі.

- підтвердження даних аналітичного та синтетичного обліку при зіставленні показників з рахунків 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні і

швидкозношувани предмети» в оборотно-сальдовій відомості за 2024 рік підтвердило: на початок року – 11 197,2 тис. грн., на кінець року – 17 141,9 тис. грн. Ці суми відображені достовірно та підтверджені документально.

- належне документальне оформлення операцій при вибірковій перевірці накладних, актів списання, матеріальних звітів та інвентаризаційних описів показала, що операції з руху виробничих запасів оформлені своєчасно та відповідають нормативним вимогам.

- функціонування дієвої системи внутрішнього контролю, хоч є деякі рекомендації щодо посилення контролю за повільно обертовими матеріалами, однак вони не впливають на достовірність облікових даних.

- відсутність суттєвих викривлень: аудит не виявив суттєвих розбіжностей між бухгалтерським обліком і фактичними залишками. Виявлені незначні недоліки не впливають на достовірність загального показника запасів у звітності.

- відсутність шахрайства та нецільового використання: під час аудиту не виявлено фактів незаконного або зловмисного використання виробничих запасів.

На підставі перевірки сформовано позитивний (беззастережний) аудиторський висновок, оскільки:

- фінансова звітність щодо виробничих запасів достовірно відображає їх стан;
- методи оцінки, класифікації та обліку відповідають обліковій політиці та законодавству;
- внутрішній контроль на підприємстві забезпечує достовірне ведення обліку;
- взаємоузгодженість між різними формами звітності дотримана.

Сукупність проведених аудиторських процедур дозволяє зробити обґрунтовану позитивну думку (без застережень) про достовірність обліку виробничих запасів на ТОВ «Металіка Профіль».

Такий висновок свідчить про те, що користувачі фінансової звітності можуть покладатися на надану інформацію при прийнятті управлінських, інвестиційних або інших рішень.

Звіт незалежного аудитора (Аудиторський висновок) за результатами аудиту виробничих запасів сформовано і подано у Додатку Д.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В умовах динамічного ринку виробничі запаси є однією з основних складових активів підприємства, що безпосередньо впливають на рентабельність, безперервність виробничого процесу та фінансову стабільність господарюючого суб'єкта [51]. Вивчення питання обліку дозволяє створити релевантну інформацію для прийняття управлінських рішень і дотримуватись норм законодавства у виборі облікових процедур, форм обліку, автоматизації облікових робіт [52]. Актуальним є проведення аудиту операцій з виробничими запасами, що дозволяє забезпечити їх достовірне відображення в обліку та виявити можливі резерви раціонального використання.

У процесі виконання дипломної роботи на тему обліку та аудиту виробничих запасів на прикладі ТзОВ «Металіка Профіль» було комплексно досліджено теоретико-методичні, нормативно-правові та практичні аспекти організації облікового та контрольного процесів щодо запасів, що є важливою складовою господарської діяльності підприємства.

У першому розділі було розглянуто економічну сутність виробничих запасів як однієї з ключових складових оборотних активів. Встановлено, що виробничі запаси мають значну питому вагу у структурі собівартості продукції та впливають на ефективність діяльності підприємства. Також проведено аналіз нормативно-правового забезпечення обліку і аудиту запасів, що дозволило виявити основні законодавчі акти, регулюючі цю сферу, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси», ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та інші.

У другому розділі проаналізовано господарсько-фінансову діяльність ТзОВ «Металіка Профіль», зокрема динаміку та структуру активів, пасивів, прибутковість і рентабельність. Проведено поглиблене вивчення практики ведення обліку виробничих запасів, їх аналітичного та синтетичного обліку, зокрема на рахунках 20, 22, розрахунків з вітчизняними постачальниками – на рахунку 631, а з іноземними покупцями – на рахунку 632 з наведенням прикладів

відображення у обліку. Визначено особливості застосування сучасного програмного забезпечення (облікової системи), яке автоматизує процес обліку. Окрема увага приділена проблематиці узгодженості даних фінансової звітності з обліковими регістрами.

У третьому розділі було зосереджено увагу на методиці проведення аудиту виробничих запасів. Визначено мету, завдання, джерела інформації аудиту, а також запропоновано програму аудиторської перевірки. За результатами практичного етапу аудиту встановлено, що дані щодо виробничих запасів на підприємстві узгоджуються між формами фінансової звітності, оборотно-сальдовими відомостями та Головною книгою. Було перевірено документальне оформлення господарських операцій, правильність класифікації і визнання запасів активами, систему внутрішнього контролю. В результаті перевірки суттєвих порушень не виявлено, що дозволило надати позитивний аудиторський висновок.

Таким чином, дослідження підтвердило, що організація обліку та контролю за виробничими запасами на ТзОВ «Металіка Профіль» загалом відповідає чинним нормативам та забезпечує достовірне відображення запасів у фінансовій звітності. Разом з тим, доцільно рекомендувати підприємству в подальшому деталізувати інформацію про запаси у формі №1 для забезпечення більшої прозорості звітності для зовнішніх користувачів.

На основі проведеного аналізу облікової політики та результатів аудиторської перевірки виробничих запасів ТзОВ «Металіка Профіль» пропонується впровадити наступні рекомендації з метою удосконалення обліково-контрольної роботи та підвищення прозорості фінансової звітності:

- деталізувати інформацію про виробничі запаси у фінансовій звітності з метою забезпечення повноти розкриття інформації для зовнішніх користувачів. На нашу думку, доцільно відображати у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» додаткову аналітику щодо складових запасів (виробничі запаси, тара, паливо, запасні частини тощо), у відповідності до даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

- оптимізувати систему внутрішнього контролю за обігом виробничих запасів, зокрема шляхом чіткішого розмежування функцій відповідальних осіб на всіх етапах облікового циклу: надходження, зберігання, списання та інвентаризація.

- розробити внутрішній регламент (інструкцію) з обліку виробничих запасів, де чітко окреслити процедури первинного документування, правила оцінки та методи списання запасів. Це забезпечить уніфікований підхід до обліку в межах підприємства.

- регулярно проводити інвентаризацію виробничих запасів згідно з графіком, затвердженим керівництвом, із подальшим звіренням інвентаризаційних описів із даними обліку. Це сприятиме підвищенню рівня контролю за фактичним наявністю матеріальних ресурсів.

- вдосконалити аналітичний облік запасів через впровадження більш розгорнутої номенклатурної групи та використання субрахунків для кожного виду матеріалів. Це дозволить підвищити точність та оперативність облікових даних.

- розширити використання сучасного бухгалтерського програмного забезпечення, зокрема функцій автоматичного формування аналітичних звітів про рух і залишки запасів, що зменшить кількість технічних помилок і підвищить ефективність роботи облікового персоналу.

Застосування зазначених рекомендацій дозволить зміцнити фінансову дисципліну на підприємстві, забезпечити прозорість облікової інформації, знизити ризики фінансових порушень і сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755–VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.05.2025).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 01.05.2025).
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 01.10.2018 р. № 2258-VIII, зі змінами станом на 01.01.2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 01.05.2025).
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (у редакції від 25.09.2009 р. № 1125) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 01.05.2025).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73, зареєстровано в Мін'юсті 28.02.2013 р. за № 336/22868 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2025).
6. НП(С)БО 9 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.11.1999 р. № 246. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2025).
7. НП(С)БО 16 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.05.2025).
8. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України №186 від 19.04.2001 у редакції від

05.01.2024 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text> (дата звернення: 02.05.2025).

9. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства України від 02.09.2014 р. №879. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.05.2025).

10. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства України від 24.05.1995 р. № 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.05.2025).

11. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства України від 10.01.2007 р. №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.05.2025).

12. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства України від 29.12.2000 р. №356. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.05.2025)

13. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства України від 28.03.2013 р. №433. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2025)

14. Металіка Профіль – YOU CONTROL - URL:https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42588799/ (дата звернення: 28.04.2025).

15. Металіка Профіль - лідер з виробництва покрівельних матеріалів - URL https://metalicaprofil.com/?srsltid=AfmBOorCelmzh0V5ys5eQ5bYGrY_4CZdGWmWEd2zlEEIa5kQN8yr7Gp (дата звернення: 28.04.2025).

16. Бержанір І.А. Аудит: навчальний посібник / Укладач: Бержанір І.А. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 230 с.

17. Бухгалтерський облік та оподаткування: Навч. посібник / За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. – Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 1219 с.
18. Бухгалтерський облік в двох частинах – [Електронний ресурс]: електронні ресурси ВНТУ/П.В. Чалюк, Л.Я. Швейкіна, Л.В. Чаплигіна. –URL: http://posibnyku/vntu.edu.ua/buh_ob/index.htm. (дата звернення: 03.05.2025).
19. Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html>. (дата звернення: 03.05.2025).
20. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Неліхова, Ю.В. Подмешальська, Н.С. Чакалова; Запоріж. держ. інж. акад.-Запоріжжя: ЗДІА, 2018.-548 с.
21. Болмат Г.А. Поняття сутності та класифікації виробничих запасів// Матеріали ІХ Міжнародн Софія. «БелГРАД-БГ» ООД. – 2013. – С. 32 - 34.
22. Галяутдінов Р.Р. Методи діагностики виробничо-господарської діяльності: <http://intkonf.org/galyautdinov-rr-doktor-ekonomichnih-nauk-chorna-lo-metodi-diagnostiki-virobnicho-gospodarskoyi-diyalnosti-pidpriemstva/>. (дата звернення: 03.05.2025).
23. Гарасим П.М. Облік в галузях економіки: підручник / Гарасим П.М., Клим Н.М., Новак У.П., Падюка М.В. Львів: СПОЛОМ, 2024. 361 с.
24. Грицак О..С. Клим Н.М. Методи оцінки вартості бізнесу в умовах воєнного стану. YI Міжнародна науково-практична конференція "Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства, Видавництво Львівської політехніки, 2024. - 180 с. с.57-62.
25. Економічний аналіз: Навчальний посібник / За ред. Чумаченка М.Г. – Київ : КНЕУ, 2001. – 540 с.
26. Електронне видання журналу «Бухгалтер». URL: <http://www.buhgalter.factor.ua/> (дата звернення: 03.05.2025).

27. Електронне видання журналу «Все про бухгалтерський облік». URL:www.vobu.com.ua (дата звернення: 03.05.2025).
28. Запорожець Г.В. Організація і методика аналізу на підприємствах: <http://eprints.kname.edu.ua/49930/1/2017%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20358%D0%9C.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
29. Кіндрацька Г. І., Аналіз господарської діяльності / Г.І.Кіндрацька, А.Г.Загородній, Ю.І Кулиняк. – м.Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. - 320 с.
30. Клим Н.М. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник/ Н. М. Клим – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 480 с.
31. Клим Н.М. Бухгалтерський облік: підручник. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Львів: «Галицька видавнича спілка», 2021. – 428 с.
32. Клим Н.М. Новак У.П. Професійне судження і його роль в аудиторській діяльності. Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: зб.мат. XXII Міжнар.наук.практ.конф. (м.Одеса: ОНЕУ, Одеса, ОНЕУ, 2024. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/18828> (дата звернення: 01.05.2025).
33. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку : Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 384 с.
34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text. (дата звернення: 03.05.2025).
35. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.
36. Михайлів Є.Є. Клим Н.М. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми науки і практики у світлі євроінтеграції, глобалізації і сталого розвитку. Львівський інститут бізнесу і права, м.Львів, 2023 – с.154-159

37. Назаренко І.М. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки Назаренко І.М., Місюров О.В. - URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/195.pdf
38. Пугаченко О. Б., Фоміна Т. В. Методика аудиту операцій з виробничими запасами. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/42032252.pdf> (дата звернення: 05.05.2025).
39. Пенькова К. В. Облік та аудит виробничих запасів: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»: спец. 071 - Облік і оподаткування; наук. кер. О. А. Луценко. Харків: ДБТУ, 2024. 110 с.
40. Правдюк Н.Л. Облікова політика підприємства: навч. посібник / Н.Л. Правдюк, Л.В. Коваль, О.В. Коваль.- Київ: «Центр учбової літератури», 2020. – 647
41. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст]: навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.
42. Сутність та класифікація оборотних активів: [Електронний ресурс]: - URL: http://lubbook.org/book_359_glava_51_51 (дата звернення: 02.05.2025).
43. ТОВ Металіка Профіль – Опендатабот- URL <https://opendatabot.ua/c/42588799> (дата звернення: 28.04.2025).
44. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – [6 – ге вид. доповнене і перероблене.] – К.: Алерта, 2013.
45. Ткаченко О.С. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. Ткаченко О.С.. Шендрік К.А.. - DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-48> (дата звернення: 02.05.2025).
46. Фабіянська В. Ю. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5546>
47. Хом'як Р.Л. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва: навч. посібник / Р.Л. Хом'як, М.В. Ольшанська. – Львів: СПОЛОМ, 2018. – 252 с.
48. Шендригоренко М. Т. Виробничі запаси: нормативно-правове

регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2019/36-2019/27.pdf>. (дата звернення: 02.05.2025).

49. https://docs.art-zvit.com.ua/10_3_create_request_pn.htm

50. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: навч. посібник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 404 с.

51. Шляхи покращення обліку виробничих запасів: URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/13742/2/VseukrStud_20121v2_Baiak_O-Shliakhy_pokrashchennia_orhanizatsii_112.pdf. (дата звернення: 03.05.2025).

52. Garasyim P., Kochanowski J., Bondarenko O., Karpenko Y., Klym N., Bondarchuk L. Strategic management accounting of business processes of the service sector enterprises, 2023 – URL: <https://ir.vtei.edu.ua/card.php?lang=en&id=28444>. (дата звернення: 03.05.2025).